יודעז, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער איז דייטשלאנד

היינט 10 זייטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

פאלקסבלאט

№ 253 | לאדז, זונטאג, ט"ז מרחשון תרצ"ד | עלפטער יאהרגאנג | Łódź, Niedziela, 5 listopada 1933 r. | № 253

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

בודזשעט=סעסיע אין סיים

גרויסע עקספאזע פון פרעמיער-מיניסטער. — ענדעקעס און פויערים-פארטיי וועגן דער יודען=פראגע. — רעדע פון ד"ר מהאז. — רעפ. מיעדזשינסקי וועגן דער אפאזיציע

וו אר ש א, 4. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

די ערשטע זיצונג פון סיים הויבט זיך אן מיט פארלייענען א לאנגען צעטעל פון דעקרעטען, וואס דער פרעזידענט האט ארויסגעגעבן בעת דער סיים איז געווען געשלאסן. עס האט זיך אנגעזאמעלט א היפש ביסעל: גאנצע 87. דאן ווידמעט דער סיים מארשאלעק שליכטע ווערטער דעם אנדענקען פון דריי פארשטארבענע דעפוטאטען און גיט דאס ווארט דעם

פרעמיער יענדזשעיעוויטש

דער פרעמיער הויבט אן פון וועלט-קריזיס ער גיט א בילד פון דעם ווירטשאפטליכן כאאס אויף דער וועלט, דערציילט וועגן דעם וואוקס פון דער טעכניק און וואוקס פון דער ארבייטסלאזיגקייט, וועגן כסדרדיגען וואוקס פון די פראדוציר-מעגליכקייט און כסדרדיגען פאלען פון קויף-קראפט און קומט צום אויספיהר, אז —

„דער אומצופרידענער, אויב נישט הונגעריגער בירגער" קען מיט רעכט געפינען אין די דאזיגע אויפטרייסלונגען אלץ, א חוץ עלעמענטען פון געזונטען שכל און פארשטאנד. און די עפאכע, אין וועלכער מיר לעבען מוז ער קוואליפיצירען, אלס אנ עפאכע פון דער גרעסטער וועלט-רעוואלוציע..

דער פרעמיער דערמאנט נאך די פערשידענע מיינונגען וואס זיינען ארויסגעזאגט ווענען די סיבות פון קריזיס (וועלט-מלחמה, קריזיס פון דער איצטיגער אָרדנונג) און אויך די הייל-מיטלען וואס ווערען ארויסגערוקט פון פערשידענע קריזיס-דאקטוירים. ער ווייזט אן, אז די אלע מיטלען האבען דערווייל נישט געהאלפען. פוילען איז גרייט מיט צו ליקווידירען דעם קריזיס. צוריקצושטעלען דעם צוזאמענהאלט אין יעדער אינטערנאציאנאלער ארבייטס געגענזייטיגען צוטרוי. א.א.וו. אבער גלייכצייטיג מוז פוילען מיט אייגענע כוחות זיך העלפען.

דער פרעמיער דערציילט ווייטער, אז מען האט געראטעוועט פוילען,

ארויפצוגעהן אויפן וועג פון אינפלאציע

ווי דאס האבען געטון אנדערע גרויסע מלוכות, די רעגירונג איז אבער אנטשלאסען נישט צו גיין אויף דעם וועג, וועלכער קען אפשר אויף א ווייל פערבעסערען די לאגע, איז זעהר געפעהרליך פאר'ן מארגען.

און דא רעכענט דער פרעמיער אויס די 4 פונקטען פון רעגירונגס-פראגראם:

1) גלייכגעוויכט פון בודזשעט,

2) פעסטע וואלוטע;

3) איינשטעלען א געזונטע פראדוקציע;

4) העלפען אויפלעבען די ווירטשאפט דורך אונטערשטיצען די ווירטשאפטליכע און פריוואטע איניציאטיוו.

דער פרעמיער בעהמט זיך דאן אויסרעכענען די דערגרייכונגען פון דער רעגירונג אין משך פון איהר האלב-יאהריגער עקזיסטענץ. אויפ'ן צווייטן ארט גייט

די מלוכה=הלוואה

וועלכע האט געהאלפען בעזייטיגען דעם דעפיציט פאר'ן פערגאנגענעם יאהר און זיכערן דעם בודזשעט-גלייכגעוויכט פאר'ן קומענדיגען יאהר.

דער פרעמיער האט דאן עטליכע מוסר-ווערטער

(ווייטער זעה 3-טע זייט).

בירגער, יודען!

איהר האט ערפילט אייער חוב, צייכנענדיג די הלוואה,

ערפילט אייער חוב ווייטער און צאהלט איין די ראטעס!

היינט, זונטאג און מארגען, מאנטאג

זיינען די לעצטע טערמינען איינצוצאהלען די

2טע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה

אלע פינאנץ=אמטען וועלען היינט, זונטאג אננעהמען די ראטעס=איינצאהלונגען פון 9 אינדערפריה ביז 3 נאכמיטאג.

סניף ישיבת חכמי לובלין, לודז, אגודת ישראל, צעירים און פועלים

ארדענט איין היינט, זונטאג, פ' ח' 6 אוונט אין דער: 1) אלטשטעטישער שוהל 2) ווילקער שוהל

צוויי גרויסע הספדים

לזכרון הרה"ג הצדיק מהר"ם שפירא זצ"ל מלובלין

מיט דער בעטייליגונג פון תלמידי ישיבת חכמי לובלין, לאדזער ראבינאט, שלומי, צעירי און פועלי אגודת ישראל.

לאדזער יודען! קומט מאסענווייז און גיט אפ כבוד דעם גרויסען נפטר!

די ווייבער-שוהל איז אפען.

הזכרה.

היינט, זונטאג, דעם 5. נאוועמבער ד. י. 11 א זייגער בייטאג קומט פאר א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון מיין אונפערגעסליכען מאן

נ"ע דוד רוססעק

אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קימען. די טיפטרויערנדע פרוי.

הזכרה.

היינט, זונטאג, דעם 5 נאוו. 12 א זייגער בייטאג וועט אויפ'ן היגען בית החיים בעמאכט ווערן א הזכרה און ס'וועט געשטעלט ווערען א מצבה אויפ'ן קבר פון מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע מוטער

נ"ע טויבע גערליכטיגער

צו וועלכע עס ווערען געבעטען קרובים, פריינד און בעקאנטע. די טיפטרויערנדע פאמיליע

צו פערקויפען

א גוט=פראספערירענדע

פארבערייי

מיט אלע איינריכטונגען און מיט א קאנצעסיע, ווי אויך ביי דער פארבערייי א געמויערט הויז און א גרויסער פלאץ אויף נאוואקא 25. איינצעלהייטען צו ערפאהרן ביי ס.ב. גוטמאן גדאנסקא 16. 6097

Z intencji zaręczyn naszego szefa

p. **Ludwika Kenigsberga**

z p. **Edzią Markelkwną**

składamy najserdeczniejsze życzenia. PERSONEL F-my L. Kenigsberg w Łodzi.

6047

רוזוועלטס פלאן אדורכגעפאלן

סענסאציאנעלע אינפארמאציעס אין דער ענגלישער פרעסע

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.)

די ענגלישע פרעסע ברענגט סענסאציאנעלע אינפארמאציע וועגן דער לאגע אין אמעריקא, לויט די דאזיגע ידיעות זאל רוזוועלט האבן רע־זיגנירט פון זיין איצטיגען פלאן אויפצובויען די רואינירטע ווירטשאפט און איבערגעבן די אקציע דער גרויס-אינדוסטריע.

די גרויס-אינדוסטריע זאל דערביי בעקומען ווייט-גייענדע פולמאכטען אין ווירטשאפטליכער און געזעלשאפטליכער הינזיכט.

דער הויפט-איניציאטאר פון דאזיגען פלאן איז דער פרעזעס פון עלעקטריק-סינדיקאט סוואפי.

לויט דעם נייעם פלאן זאל די נייע ארגאניזאציע אננעהמען א פארם פון א פעדעראציע פון בלויז ארבייטסגעבער. רוזוועלט זאל האבן קאפיטולירט פון זיין ערשטען פלאן, ווייל ער איז אינגאנצען אדורכגעפאלען.

ס'איז שווער צו זאגען, אויף וויפיל די אינפארמאציעס פון דער ענגלישער פרעסע שטימען מיט דער ווירקליכקייט.

גרויס מופטי אויף אנ'אעראפלאן

אנגעקומען קיין ארץ-ישראל

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

דער גרויס מופטי איז מיט אנ'אעראפלאן אנגעקומען קיין ארץ-ישראל.

ענטדעקט אנ'אנטי-פאשיסטישע ארגאניזאציע

פערמישט אנגעזעהענע פאשיסטען

פאריז, 4 (ספ. טעל.)

די איטאליענישע עמיגראנטען-צייטונג „ליבערטא" וואס גייט ארויס אין פאריז שרייבט, אז די איטאליענישע מאכט האט ענטדעקט א גרויסע געהיימע אנטי-פאשיסטישע ארגאניזאציע, ס'זענען ארעסטירט געווארען אין צוזאמענהאנג דערמיט, א גאנצע רייה פאשיסטישע אנפיהרער, אפילו מיט-גלידער פון פאשיסטישען דירעקטאריום.

תיכף אפשטעלען די יודישע איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל

מעמאריאל פון דער אראבישער עקזעקוטיווע צו דער רעגירונג

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

די אראבישע עקזעקוטיוו האט איבערגעגעבען דער רעגירונג א מעמאריאל, אין וועלכען ס'ווערט געפאדערט תיכף אפצושטעלען די יודישע איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל.

דער מעמאריאל איז געשריבען אין א שאר־פען טאן און ענטהאלט דראהונגען.

פעטיציע פון אראבישע פרויען וועגען די לעצטע געשעהענישען

דעקאן פון דיפלאמאטישען קארפוס נישט אנגענומען די פעטיציע

ירושלים 4 (יט"א טעלעגראפיש).

דער פעראיין פון אראבישע פרויען, האט געוואלט איבערגעבען דעם דעקאן פון דיפלאמא־טישען קארפוס. דעם פראנצויזישען קאנסול — א פעטיציע וועגען די לעצטע געשעהענישען אין ארץ-ישראל. דער דעקאן האט די פעטיציע נישט אנגענומען.

נייע פראנצויזישע רעגירונג

בעקומען צוטרוי פון פארלאמענט

פאריז, 4 (ספ. טעל.)

נאך דער גרויסער רעדע פון פרעמיער סארא אין פראנצויזישען פארלאמענט האט די נייע רע־גירונג בעקומען א צוטרוי-וואטום פון פארלאמענט.

פאר דער רעגירונג האבען געשטימט 320 דעפו־טאטען, געגען 32, די איבריגע האבען זיך אפ־געהאלטען פון שטימען.

וועגען דער לאגע פון די דייטשע יודען

מעמאריאל פון צענטר. פערבאנד פון די דייטשע יודען

בערלין, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

דער „פערבאנד פון די דייטשע יודען" האט איבערגעגעבען דער רעגירונג א מעמאריאל וועגען דער לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד.

יעקב לעשטשינסקי מוז פער־לאזען לעטלאנד

ריגא, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

יעקב לעשטשינסקי האט בעקומען א בעפעהל צו פערלאזען לעטלאנד.

יאפאן סמ'ט די מענשהייט

מיט איהר אפיום-פראדוקציע

גענף, 4 (ספ. טעל.)

אויף דער קאמיסיע צו בעקעמפען דעם האנדעל מיט נארקאטישע מיטלען האט דער אמע־ריקאנער דעלעגאט געמאכט א סענסאציאנעלע ער־קלערונג, אז יאפאן פראדוצירט אין אונגעהויערע צאהלען אפיום און סמ'ט די גאנצע וועלט, יאפאן מאכט דערביי א גוט געשעפט, אבער ברענגט אום צעהנדליגער טויזענדער מענשען א יאהר.

A סוחר קאנטראלירט דאס געלד

— קאנטראליר אויך דו די מארקע פון דער זשארובקע, וואס דו קויפסט. נאר די וועלט־בעריהמטע מארקע גיט די גאראנטיע פאר א מינימאלען פערברויכען שטראם און א גרויסער ליכט-אויסגיביגקייט — פאדער אלזא נאר די זשארובקעס מיט דער מארקע

TUNGSRAM

טויט-שטראף פאר יאן און מאריא מאליש אין קראקא

פרוי מאליש בעגנעדיגט געווארען, מאליש אויפגעהאנגען געווארען

קראקא, 4 (טעלעפאניש)

היינט איז ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל אין פראצעס געגען יאן מאליש און זיין פרוי, וועלכע האבען מיט א חודש צוריק ערמאר־דעט א בריף-טרעגער און דאס יורישע פארפאלק זעקטער, צוזאמענדיג 18 טויזענד זלאטיס.

דאס שטאנד-געריכט האט ביידע פערברע־כער פערמשפט צום טויט דורך הענגען. די אנגע־קלאגטע האבען דעם אורטייל אויפגענומען רוהיג, שווייגענדיג איינער צום אנדערן.

די אדוואקאטען ד"ר אשענברענער און ד"ר ווארענהאופט, וועלכע האבען פערטיידיגט די אנ־געקלאגטע, האבען זיך געווענדעט טעלעגראפיש צום מלוכה-פרעזידענט וועגען בעגנעדיגונג.

דער מלוכה-פרעזידענט האט נאר בעגנע־דיגט די פרוי מאליש, פערבייטענדיג איהר דעם טויט-שטראף אויף אייביגע טורמע. מאליש איז נישט בעגנעדיגט געווארען און איז נעכטען אין אווענט אויפגעהאנגען געווארען דורכ'ן תליון ברעין.

Dr. med.

Z.Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

וואוינט יעצט

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

ארטאפעדישער אנשטאלט

בראטעזען, גארסעטען, אר־טאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייבסע פלאט־פוס-איינלאגען געגען פיס־שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u.-Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 281-81

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראָ־זע-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

וויכטיג פאר דער לאדזשער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס'איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פעראיין „עזרת עניים"

נאדלודסקא 8, טעל. 183-99

וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט גרויס דאקטוירים · ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

ווי אויך דענטיסטישע הילף

זאמטשוקעם אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אבצאהל.

נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאה־לונגען. די פערוואלטונג.

אכטונג, טריקא-וועש-פאבריקאנטען!

היינט, זונטאג, ד. 5. נאוועמבער ד. י., 9 א זייגער אווענד קומט פאר אין לאקאל פון קליינהענדלער-פעראיין, אגראדאווא 10

א דרינגענדע

פערזאמלונג

פון אלע טריקא-וועש-פאבריקאנטען.

מיט אכטונג

די צייטווייליגע פערוואלטונג.

6051

נאך נישט אלע ווייסען, אז דאס

קירזשנער-אטעליער

פון ה' י. שווארצמאן

21 פיעטרקאווער 21

פראנט 1-ער שטאק

נעמט אן אלערלייא קירזשנער און שניידער-ארבייטען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות, אויך אלער־ארט קירזשנער-רעפעראטורען

צו קאנקורענץ-פרייזען.

!! רעעלע בעהאנדלונג !!

פינקטליכע אויספירונג

בעמ.: צוליב רעקלאמע מאכען מיר די ג' קאנדרשאפט א הנחה אויף 2 מאנאטען. צו יעדען דאמען-פוטער-פאלטען גיבען מיר צו א מופע טולשטענדיג אומזיסט.

קומט און איבערציינט זיך!

חברנו יחיאל ארי' נ"י קאפעלושניק

בעלותך על במתי חייך קבל נא את ברכתנו ברכת מז"ט השדורה לך לאירושך עם בחירת לבך מרת

רבקה אייזנער תחי'

יהא רעוא שתתגשמנה כל שאיפותיך על שדה עבודתך התורניות.

אברהם יעקב פישאף, יעקב ישעי' גדיינסקי, לייב געלבארד, מרדכי ווינטער, משה רינסקי.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטאָרישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

אנאנסען

— אין —

נייעם פאלקסבלאט

האבען דעם גרעסטען ערפאלג.

גרעסטער אויסוואהל ביי

Szczęśliwy

— פון —

מענער-רעשטען

אויף אנציגער און פאלטענס. ביליצער. מאמאשאווער א. א. פון די בעסטע קוואליטעטען מאדערנסטע מוסטערן, צו די ביליגסטע פרייזען.

יעדער קויפער בעקומט ראבאט.

קומט און איבערציינט אייך!

5 נאוואמיעסקא 5

ביי R. Szczęśliwy

פראנט 2-טער שטאק

געדענקט דעם אדרעס.

געדענקט 2. נאר שמאם

„לינת הצדק"

לאדז, ציגעל-גאס 17

דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט

איז טעטיג טעגליך פון 11—1 און פון 4—6 אווענד און געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציא־ליסט, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, סא־לוקס, עלעקטרישע בעדער. ערמעסיגטע פרייזען.

9189

Dr. med. M.

Eliasberg

כירורג

צוריקגעקעהרט

פיעטריקאווער 80,

טעל. 117-87.

פאר

גאלד, בריליאנטען

און לאמבארד-סוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אווענט.

זונטאג פון 10—1 מיטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

Dr. med.

B. WINDZBERG

כירורגישע און פרויען-קראנקהייטען

נאראמטא 61, טעל. 123-48

נעהמט אן טעגליך פון 1—3 און פון 5—8

געהרינג אלס עדות

אין פּראָצעס וועגן אונטערצינדען דעם רייכסטאג

דער מיניסטער האט מורא פאַר מיינע פראַגען, זאגט דימיטראָוו

בערלין, 4. (ספּ. טעל.)

צוליב וואָס היינט דאַרף אויסגעהערט ווערן אַלס עדות אין פּראָצעס וועגן אונטערצינדן דעם רייכסטאַג דער מין. געהרינג, זענען אַנגענומען געוואָרן ספּעציעלע פאָרזיכטיגונגס-מיטלען און געריכט געפינען זיך פיל הויכע באַאַמטע און מיטגלידער פון דיפּלאָמאַטישן קאָרפּוס.

צוליב דעם אויך, האָט דער פאָרזיצער ערלויבט דימיטראָוון וועלכער איז בעזייטיגט געוואָרן פון געריכט פאַר בעלייגיגן אַ מאָל פריהער דעם פּראָקוראָר, צו זיין אַנוועזנד אויף דער זיצונג.

געהרינג קומט אַריין אין געריכט מיט זיין שטאַב. געהרינג איז אָנגעטאָן אין אַ ברוין העמדל און בעגריסט זיך אויפ'ן היטלערישן אופן.

דער פאָרזיצער ערקלערט, אַז געהרינג איז גערופן געוואָרן אַלס עדות כדי זיך צו קענען פערטיידיגן געגן די פאָרוואורפן וואָס זענען געגען איהם געמאַכט געוואָרן אין דעם „ברוינעם בוך" אַז ער, געהרינג האָט אונטערגעצינדן דעם רייכסטאַג.

געהרינג ערקלערט אַז איהם געהט נישט אַן די „ליגענס" פון דעם „ברוינעם בוך" ער וויל גע־בען ערקלערונגען אַלס פּרעזידענט פון רייכסטאַג און אַלס פּרייסישער אינער'ן-מיניסטער.

אַזוי האָט ער געזאָגט, אָבער אין דער אמת'ן האָט ער כסדר פּאָלעמיזירט מיט'ן „ברוינעם בוך", ערקלערענדיג אַז דאָס איז אַנ'אַרבייט פון „רויטן מאַלאַך".

נאָך די ערקלערונגען פון גערינגן, שטעלט איהם דער אַנגעקלאָגטער דימיטראָוו אַ גאַנצע רייה פראַגען פון וועלכע געהרינג ווערט שטאַרק דערנער־ווירט און רופט אָן דימיטראָוון עטליכע מאָל „לומפּ".

דימיטראָוו זאָגט: דער מיניסטער האָט געווים מורא פאַר מיינע פראַגען.

ס'ווערט אַ גרויסער סקאַנדאַל און דימיטראָו ווערט אויסגעשלאָסן פון די געריכטס-זיצונגען.

בלוטיגער שטרייק פון אמעריקאנער פארמערס

באמבעס אויף טראנספּארטען מיט לעבענסמיטעל

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.)

פון ניו-יאָרק מעלדעט מען, אַז דער שטרייק פון די פאַרמערס נעהמט אָן ברייטע פאָרמען, די אָנפיהרער פון שטרייק בעהערשען נישט די לאַגע, די שטרייקענדע פאַרמערס האָבען זיך אָפּגעזאָגט צו וואַרטען אויפ'ן אויסגאַנג פון די אונטערהאַנד־לונגען וואָס ווערען געפיהרט אין וואַשינגטאָן צווי־שען רוזוועלט'ן און די גובערנאַטאָרען פון 5 שטאַטען, און פערלויף פון די לעצטע 24 שעה זענען אויסגעפיהרט געוואָרן עטליכע באָמבען־אַטענטאַטען אויף טראַנספּאָרטען לעבענסמיטלען. די פאַרמערס ווילען נישט צושטעלען קיין לעבענס־מיטעל אין די שטעט, די לאַגע איז אַ דראָהענדע.

ווען וועט אויסגעפיהרט ווערען דער אורטייל

איבער די פערמשפּט'ע צענטראַלעווּ-פיהרער

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש)

די נעכטיגע סאַנאַטאָרישע אָווענד-פּרעסע איז מודיע: די אַקטען פון פּראָצעס פון די 10 פיהרער פון צענטראָלעוו, וועלכע זענען פערמשפּט געוואָרן דורכ'ן העכסטען געריכט, זענען איבער־געשיקט געוואָרן צום אַפּעלאַציע-געריכט און גלייך נאָכדעם צום קרייז-געריכט.

די אַקטען ווערען איצט איבערגעשריבען — דאָס דאַרף דויערען עטליכע טעג — און וועלען נאָכדעם איבערגעשיקט ווערען צום טורמע-פּראָקוראָר שטומפּף. ווען דער טורמע-פּראָקוראָר וועט דערהאַלטען די אַקטען, וועט מען צוטרעטען אויסצופיהרען דעם אורטייל.

געהיימנישפולער מארד אין א"י

ירושלים, 4 (ספּ. טעל.)

ביים הר לבנון האָט מען געפינען דערמאָר־דעט 2 פּערזאָן, אַ מאַן און אַ פרוי. ווי די אויס־פאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, איז די פרוי אַ גע־וויסע ווינטע אַן אַמעריקאַנישע טענצערין און דער מאַן אַ הינדוס קירמאַני.

ביידע האָבען זיך בעקענט אין עטלעך און ערשט מיט עטליכע טעג צוריק געקומען קיין ארץ־ישראל. די סיבה פון דעם מאָרד איז נאָך נישט אויפגעקלערט.

געהרינג'ס רעדע אין אפּעלן

וועגען דער „גרעניץ, וואס בלוטיגט"

בערלין 4 (ספּ. טעל.)

געהרינג האָט אין אָפּעלן געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט צוו. אַנדערן געזאָגט: דעם 12. נאָוועמבער וועלען מיר אָפּווישען די חרפּה פון 9. נאָוועמבער 1918 און צוריקקעהרען דייטשלאַנד איהר כבוד. אייראָפּא וועט נישט האָבען קיין רוה, ביז מיר וועלען זי נישט האָבען. איהר אויף דער גרעניץ דאַרפט וויסען, אַז איהר זענט אָמייסטען בעדראָהט, אָבער אויך אָמייסטען געשיצט דורכ'ן גאַנצען דייטשען פאָלק. געהרינג האָט נאָך ווייטער גערעדט וועגען דער „גרעניץ, וואָס בלוטיגט".

בודזשעט-סעסיע אין סיים

(ענדע פון דער 1. זייט).

טער די קאַרטעלען פאַר זייערע צו־שטייפע פּרייזען און דערמאָנט דערביי דעם פּראָצעס פון צעמענט־קאַרטעל, ער גיט דערביי צו, אַז אויך די רעגי־רונגס־אונטערנעהמונגען לאָזען אַראָפּ די פּרייזען פון זייערע אויסאַרבייטונגען און איך גיבען ווער

ביליגער ווערען דער באַהן-טאַריף

אויסרעכנענדיג אַ רייהע אַנדערע רעגירונגס־רעדוקציונגען (הילף פאַר די פּויערים, אַרבייטס־פאָנד, דאָס צוטריטען שאַפען אַנ'אַנוועסטיציע־פאָנד) שטעלט זיך דער פּרעמיער אָפּ אויף דעם דעפיציט וועגן צוואַנגס - אַרביטראַזש צווישען די אַרבייטער און אַרבייטסגעבער.

די אויספיהרונגען וועגען די דאָזיגע דערגרייכונגען בעגלייט דער פּרעמיער מיט אַ פערזיכערונג אַז עס זענען פאַראַן סמנים דאָס די לאַגע ביי אונז האָט זיך אַביסעל פערבעסערט. דער פּרעמיער־טרייסט אויך, אַז דער קריזיס איז ביי אונז מילדער, ווי אין אַנדערע לענדער, און אַז מיר טראָגען איהם לייכטער איבער. „דאָס איז דערהויפּט דערפאַר, וואָס זייט זיבען יאָהר הערשט ביי אונז אַ סטאַביליזאַציע, וואָס מען בעגעגענט נישט ביי קיין איינע פון די גרויסע מלוכות" און פערזיכערט:

„אויפ'ן הערידאָנט פון אונזער פּאָליטישען גע־דאַנק זעהט זיך אין איצטיגען מאָמענט נישט קיין מעגליכקייט פאַר אַ באַהעטעטע ענדערונג פון די פּאָליטישע כוחות אין לאַנד. בעזונדער איז שווער פאָראויסצוזעהן, אַז די מענשען, וועלכע האָבען אין מאַי 1926 איבערגענומען די מאַכט זאָלען זיין אימשטאַנד ווען עס—איז אַנדערען די דאָזיגע מאַכט איבערצוגעבען (שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען ביי דער סאַנאַציע).

בעבען דער פּאָליטישער סיטואַציע — זאָגט דער פּרעמיער — דאַרף מען אויך אונטערשטרייכען די בעדייטענדיגע מילדערונג פון די סאָציאַלע קאַמ־פען.

דער פּרעמיער זעהט אויך די דאָזיגע פער שטענדניש פאַר דער לאַגע אין דאָרף.

דער פּרעמיער ווידמעט נאָך עטליכע ווערטער

די געשעהענישען אין מזרח-גאליציע

די פּרובען פון אומרוהען — זאָגט ה' יענדזשעיעוויטש — זענען בפירוש קריטיקירט געוואָרן מצד דער אוקראַאינישער געזעלשאַפט. די דאָזיגע אומ־רוהען וועט נישט קענען ענדערען די פּאָליטיק פון דער רעגירונג לגבי דער אוקראַאינישער בעפעלקע־רונג פון גאַליציען, דאַגעגען וועלען די אַנטרעפען אויף אַ דעצידירטע און האַרטע שטעלונג פון דער אַדמיניסטראַציע־מאַכט.

ס'הויבט זיך דאן אז א דיסקוסיע.

דער ערשטער בעקומט דאָס וואָרט דער

ענדעקישער פיהרער פּראָפ. ריבאַרסקי

ער הויבט אָן מיט קריטיקירען דעם אָפּטימיסטישען אָפּ־טימיזם פון פינאַנץ־מיניסטער אָנרופענדיג די לאַ־גע „סטאַביליזאַציע פון דער עקאָנאָמיע", ער וויזט אָן, אַז די לאַסטען וואָס די רעגירונג לייגט איצט אַרויף אויף די בירגער, זענען אַ סך שווערער, ווי די לאַס טען אין די פריהערדיגע יאָהרען. אַלס בעווייז אַז די לאַגע פון דער בעפעלקערונג האָט זיך ליכצ־טענס נאָך מעהר פערגרעסערט, ברענגט דער רעדנער דעם פאַקט וואָס אין צווייטען קוואַרטאַל איז נישט געווען אין פוילען קיין נאַטירליכער צוּוואוּקס פון דער בעפעלקערונג.

אַלס אַ צווייטע בעווייז ברענגט דער רעדנער דעם פאַקט, וואָס היי־יאָהר זענען פערזייהט געוואָרן אין פוילען מיט 131 טויזענד העקטאַר ערד ווע־ניגער אין פערגלייך מיט 1931.

דער ענדעקישער רעדנער גייט איבער

צו יודען

די איצטיגע מאַכט-האָבער — זאָגט ער — האָבען פעראייניגט צוזאַמען דעם קאָמוניזם מיט'ן קאַ פּיטאַליזם. די אַזוי גערופענע מלוכה־אידעע דריקט זיך אויס דערין, וואָס אויף איהר באָדען קומט פאַר אַ ווייטגייענדיגע צוזאַמענאַרבייט פון די יודען מיט דער רעגירונג. אַ פּויליש־יודישע צוזאַמענאַרבייט. עס איז אַנ'אומבעשטרייטבאַרער פאַקט, אַז פון קרי־זיס גייען די יודען בעסער אַרויס, ווי די פּוילישע געזעלשאַפט. אין אַ רייה געביטען פערגרעסערט זיך דער יודישער אַנטייל, די יודען-פראַגע איז נישט פאַר אונז קיין אַגיטאַציע־פראַגע נאָר אַ גרויס היס־טאָריש-פּראָבלעם, אויב דאָס איבערבעפעלקערטע דאָרף וועט געפינען אַנ'אויסגאַנג צו דעם איבער־בעפעלקערטען האַנדעל און האַנדוועריק —

מוז דאס געשעהן אויפ'ן חשבון פון די יודען

צי קען די פּוילישע אינטעליגענץ געפינען אַנ'אַרט נעבען די יודען? אַ חוץ עקאָנאָמישע קומען אויך דאָ אין בעטראַכט מלוכהשע און נאַציאָנאַלע מאָ מענטען. די יודען ווילען פון פּוילען מאַכען דיי־ער אָפּעראַציע־באַזע אויף דער אינטערנאַציאָנאַלע־אַרענע. פּוילען קען נישט, ווערען קיין מקום־מקלט פאַר אַלע יודען פון דייטשלאַנד אָדער פון די באַל־טישע לענדער. און ווער ווייס אויב נישט פון רוס־לאַנד. פאַרוואָס זאָלען די יודען, וועלכע האָבען אַזוי פיל פּריינט אויף דער וועלט, נישט פונאַנדער־טיילען די אַנטרינענע? און פאַרוואָס זאָלען די פער־איינגטע שטאַטען, וועלכע פערטיידיגען די יודען, נישט אַריינבעהמען צו זיך די יודען? איך האָב אַכטונג צום יודישען פאָלק. אָבער איך וויל עס זאָל נישט זיין קיין דאָפּעלטע בוכהאַלטעריע, אַז עמיצער זאָל קענען זיין אַ יודישער שרייבער און פיגורירען אין דער פּוילישער ליטעראַטור.

עס טרעט אַרויס דער פּויערים-פיהרער רוג, ער האַלט אַ גרויסע און אינטערעסאַנטע רעדע. ער טרעט שאַרף אַרויס געגען אַנטיסעמיטיזם. געגען דער אַנטי־יודען העצע.

דעפּ. רוג קריטיקירט דעם בודזשעט, פעסט־שטעלענדיג אַז אין ענגלאַנד פאַשעט מען די חזירים מיט צוקער, אין פּוילען קען מען קוים טרעפען אין דאָרף צוקער, ווייל ער קאָסט 1 זל. מיט 40 גר. אַ קילאָ. די דירעקטאָרען פון די גרויסע פאַבריקען בעקומען אַן הונדערטער טויזענטער זלאָטע אַ יאָהר פּענסיע. דער רעדנער רעדט נאָך אַרום די נויט אויפ'ן דאָרף. און די פּויערים-אונרוהען אין די דערפער און געהט איבער

צו דער יודען-פראגע

מ'פרעגט אונז כסדר, זאָגט דער רעדנער, ווי איז אונזער שטעלונג צו דער יודען-פראַגע. די יודען וועלכע וואוינען זייט הונדערטער יאָהרען אויף דער פּוילישער ערד, וועלכע ווערפען זיך לאַ־יאַל זייערע פליכטען בנוגע דער פּוילישער מלוכה, און וואָס לעבען פון עהרליכער אַרבייט און נישט אויף יענעמס חשבון, האַלטען מיר פאַר בירגער צוגלייך מיט אונז, מיר וועלען קיינמאָל נישט אויפ העצען קריסטליכער נויט געגען דער יודישער.

די פערברעכענס וועלכע ווערען בעגאַנגען גע געגען די יודען אין פּוילען, האַלטען מיר פאַר פער־ברעכענס געגען דער מענשהייט. דאָס יודישע פּראָ־בלעם אין פּוילען איז גרויס און מיר וועלען עס נישט לעזען מיט היטלערישע מעטאָדען, אָבער איך בין אייגנאַנצען מסכים מיט פּראָפעסאָר ריבאַרסקי אַז די פּוילישע מלוכה קען נישט ווערען אַ מלוכה, אין וועלכער יודען פלייסען פון דער גאַנצער וועלט.

מיר האַלטען זיך נישט פאַר בערעכטיגט צו גע בען עצות די יודישע פּאָליטיקער, אָבער זיי וועלען אונז נישט נעהמען פאַראיבעל ווען מיר וועלען פעסט שטעלען אַז די יודען שטיצען אַלץ מעהר די סאַ־נאַציע־פּאָליטיק. מ'קען נישט אונטערשטיצען אַ דיקטאַטור וועלכע שלאָגט נישט קיין יודען און בע קעמפען אַ דיקטאַטור וועלכע שלאָגט יאָ יודען. איך וואָלט נישט געוואָלט אַז די פּוילישע מאַסען זאָ־לען געצוואונגען זיין צו געדענקען, אַז ווען זיי האָ בען געקעמפט פאַר זייערע רעכט, זענען די יודען גע שטאַנען אויף דער זייט פון זייערע בעגנער.

דער רעדנער ענדיגט דערמיט וואָס ער ווענדט זיך צו דעם רעגירונגס־לאַגער אַז ער זאָל נישט רייצען די פּויערים.

דעפּ. ד"ר מהאז

דריקט אויס זיין צופרידענהייט וואָס די איצטיגע רע גירונג פערטיידיגט איהרע בירגער אין דעם היט־לער גהינום און אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלען גע ביט. איך בין שטאָלץ וואָס איך געהער צו אַ פאָלק וואָס אין קאַמף פון דער ציוויליזאַציע און באַר־באַריזם האָט עס זיך געשטעלט אויף דער זייט פון דער ציוויליזאַציע. דער רעדנער רופט באַ אַרויס אַ רייה פּאָסטולאַטען פון דער יודישער בעפעל־קערונג און פערלאַנגט אַז די רעגירונג זאָל זיי רעאַליזירען.

ס'רעדט נאָך דעפּ. פּראַגער (דייטשער קלוב) און דאַן ענטפערט דעפּ. מיעדזשינסקי די אָפּאָזיציאָ־נעלע דעפּוטאַטען. דעפּ. מיעדזשינסקי זאָגט צוו. אַנדערען:

— איך ווייס נישט, פאַרוואָס מיר זאָלען זיך שרעקען פאַר וועלכע ס'איז רעוואָלוציעס, צי נאַ־ציאָנאַלע אָדער אַרבייטער און פּויערים־רעוואָלו־ציעס. איהר זייט נאָך רוהיגע מענשען, דאָס זענען מיר די רעוואָלוציאָנערען, מיר האָבען געמאַכט די רעוואָלוציע אין יאָהר 1926. און מיר וועלען בעווייזען צו דערהאַלטען דאָס וואָס מיר האָבען אויף אַ רעוואָלוציאָנערען וועג ערוואָרבען.

אויב ס'וועט נויטיג זיין אַ צווייטער בריסק וועט ער געמאַכט ווערען, כדי צו האַמעווען די אַנאַרכיע.

רעדע פון פינאנץ-מיניסטער זאוואדזקי

באַלד נאָך דער עקספּאָזע פון פּרעמיער יענ־דזשעיעוויטש האָט געהאַלטען אַ רעדע דער פינאַנץ מיניסטער זאַוואַדזקי. דער מיניסטער ווייזט אָן ווי

אויסהאַלטענדיג מיר זענען בנוגע דעם קריזיס, זיי שטאַרק אונזער וואַלוטע און דאָך פערזיכערט דער מיניסטער, אַז דער גאַנצער שטייער־סיסטעם אין פּוילען וועט געענדערט ווערען, רעדענדיג וועגען די פערלעגענע שטייערען שטעלט דער מיניס טער פעסט אַז די חובות זענען נישט קלענער גע־וואָרען. די הנחות וואָס ווערען געמאַכט די בעלי־חובות פון שטייערען, איז נישט קיין אַמנעסטיע, גיט נישט דאָס רעכט פון נישט־צאָהלען, די שטייערען זענען נישט געשאָנקען געוואָרען, נאָר ס'איז מעג־ליך געמאַכט געוואָרען צו בעצאָהלען די חובות. די פעראָרדנונג וועגען די פערלעגענע שטייערען פון פאַר אָקטאָבער 1931, וועלכע מ'וועט קענען אויסצאָהלען אין צעהן יאָהר איז שוין אינגאַנצען פערטיג. די פערלעגענע חובות פון די סאָציאַלע אָפּצאָהלונגען וועלען אויך ערלעדיגט ווערען דורך דיזעלבע נאָרמען אָבער דורך אַנ'איבערליכער פער אָרדנונג. די פראַגע וועט ערלעדיגט ווערען דורך אַ געזעץ.

אָבער אין דערמאַן, זאָגט דער מיניסטער, אַז די הנחות וועלען געגעבען ווערען נאָר די צאָה־לער מיט אַ גוטן ווילען, געגען די ביזוויליגע צאָלער וועלען מיר אַנווענדען אַלע סאַנקציעס וועלכע מיר האָבען לויט'ן געזעץ.

פּרעזעס סלאוועק וועגען די אויפגאבן פון רעגירונגס-בלאק

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאָניש).

פאַר דער זיצונג פון סיים איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַרע זיצונג פון „בעבע" - קלוב, פּרעזעס סלאַוועק האָט בעקענט די פעראַמעלטע מיט די אַרבייטען וועגען ענדערען די קאָנסטיטוציע. דאָס פּרעזידיום פון קלוב האָט שוין אַקצעפּטירט די ביי־דע קאָנסטיטוציע און אַ בעזונדערע פערזאַמלונג פון קלוב וועט זי נאָכאַמאָל בעטראַכטען.

די אויפגאַבע פון קלוב אויף דער נאָהענטסטער סעסיע וועט זיין נישט נאָר אָנצונעהמען די קאָנ־סטיטוציע־ענדערונגען, נאָר אויך אויפקלערען די געזעלשאַפט וועגען דעם.

רעדענדיג וועגען די נאָהענטע שטאָט־ראַט וואַ־לען, האָט דער פּרעזעס סלאַוועק געזאָגט, אַז די אויפגאַבע פון רעגירונגס־בלאָק וועט זיין צוצוקלוי־בען קוואַליפיצירטע מענשען, ווען זיי זאָלען אפילו געהערען נישט צו דעם רעגירונגס־בלאָק, נאָר וואָ־לען קענען און וועלען אונפּאַרטייאיש אַרבייטען פאַר'ן וואויל פון דער זעלבסטפערוואַלטונג און מלוכה.

דער בודזשעט אין דער קאמיסיע

פערטיילונג פון די רעפעראטען

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאָניש).

היינט איז אונטערן פאָרזיץ פון דעפּ. בירקאַ פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע ביים סיים, ס'זענען פערטיילט געוואָרען די רעפּע־ראַטען. אַלע רעפעראַטען האָבען בעקומען די מיט־גלידער פון „בעבע"־קלוב. דעם גענעראַל־רעפעראַט וועט האַלטען דעפּ. מיעדזשינסקי.

—=):0:(=—

עס וויל נישט ווערן בעסער

קאַראַמוטנע שטימונגען אין היטלער-לאַנד

(אַ בריף פון בערלין)

נישט פאָלגעלדיג זעהט עס אויס אין דריטען רייך. די פּראָפּאַגאַנדע פון דער גרויסער שלאַכט געגען דער אַרבייטסלאָזיגקייט האַלטען ביים פערוואַנדלען ווערען אין שייך-סוקצעסען.. די פרויען פון אַמטיגס און אָנגעשטעלטע, וועלכע האָבען זיך אַזוי געטריי געהאַלטען ביי היטלערן, זענען אויף אַ גרינדליכען אופן אויסגעדריינגט געוואָרען. איצט מוז זיך אַפילו די לייטונג פון דער פּאַרטיי ווענדען געגען דער צו־ראַדיקאַלער ריינינגונג פון די פרויען און כדי זיי צו בערוהיגען ווערט בעהויפט און אַנ אויפרוף, אַז דאָס האָבען געטון די צווייטראַנגיגע אָרגאַנען: די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט להלוטין נישט בדעה אַרויסצוטרייבען פון די אַמטען און שטעלעס אַלע פרויען און מיידלעך. אַזוי זאָגט מען איצט. אָבער צי האָט מען נישט משתּו געשריבען און גערעדט וועגען דעם, אַז די איינציגע אויפגאַבע פון דער פרוי איז זיך צו פוצען און צו זיין שיין? צי האָט נישט אַמאָל געבעלס אַליין ערקלערט אַז די פרוי דאַרף זיין נישט מעהר ווי אַ דינסט ביים מאַן? וואָס אַלזאָ וויל מען האָבען פון די נידריגערע אָרגאַנען, וועלכע האָבען כלומרשט נישט פערשטאַנען די דירעקטיווען פון די העכערע? די בעאַמטע טוען דאָך איצט נישט עפּעס אַנדערש ווי דאָס, וואָס עס האָט געדרשנט אין משך פון יאָהרען די פּאַרטיי און איהרע פיהרער! אויב די פרוי האָט אין דריטען רייך גאָרנישט מעהר וואָס צו טון באַר זיך צו פוצען און צו זיין שיין, דאַן צו וואָס דאַרף זי האָבען אַ שטעלע? עסען וועט איהר שוין, ווי עס האָט זיך געזאָגט אויסגעדריקט אין אַ רעדע געבעלס, ברענגען דער מאַן אין נעסט אַריין! צי האָט נישט היטלער אין טויזענטער רעדעס צוגעזאָגט יעדער דייטשער פרוי אַ דייטשען מאַן? צי עקזיסטירען נישט קיין הלוואות אויף חתונות?

נאַטירליך זענען די הלוואות דאָ! און וויפיל מיידעלשע הערצער בענקען נאָך אַן אייגענער היים! ווי האָבען זיי זיך געפרייט אָט די אַלע סטענאָטיפּיסטקעס, שטופּ־מיידלעך, און געוועלב־פערליינס, ווען די בלעטער האָבען געבראַכט די ידיעות וועגען די דאָזיגע הלוואות! דער גוטער פעטער אַדאָלף, וואָס מאַכט חתונה אָרימע מיידלעך, אַלע הערצער! פון אַלע אָרישע מיידלעך האָבען געקלאַפּט אויס דאַנקבאַרקייט צו איהם, וועלכער גיט נדנס! די פריינד פון די מיידלעך האָבען זיך מעהרסטענטיילס נישט געאיילט אַזוי שנעל צו חתונה האָבען. אייניגע מיידלעך האָבען ווירקליך אויסגענוצט די הלוואות אויף חתונה האָבען. אָבער וויפיל פרויען און מיידלעך האָבען דערפאַר פערלוירען זייערע פּאָסטענס, וועגען דעם שרייבען נישט די דייטשע בלעטער, אָבער אַז אַזעלכע מוז זיין גאָר אַ סך, און אַז זיי זענען גאָרנישט צופרידען פון די צוגעזאָגטע מעבעל און נדנס — דאָס איז צו זעהן דערפון, וואָס די פּאַרטיי האַלט שוין פאַר נויטיג אָפּצושטעלען די צו האַסטיגע קאַמפּאַניע פון אַרויסטרייבען די פרוי פון דיערע שטעלעס.

אָבער נישט בלויז מיט די פרויען האָט מען אַ קלאָפּאָט אין דריטען רייך. אַזוי אַ שטיגער זענען אין דרעזדען פאַראַן די פאַבריקען פון דער בעקאַנטער פירמע פון פאָטאָגראַפישע אַפּאַראַטען צייס-איקאָן. דער פיהרער פון דייטשען אַרבייטס-פראָנט דר. לעי בכבודו ובעצמו האָט בעזוכט די דאָזיגע בעריהמטע ווערק און האָט זיך אינפאָרמירט וועגען דעם צושטאַנד פון קאַמף מיט דער אַרבייטסלאָזיגקייט. דער דירעקטאָר פון דער אונטערנעהמונג ערבעמאַן האָט שטיל געענטפערט, אַז דער אומזאַץ האָט זיך פערקלענערט אויף פופציג פּראָצענט, אָבער דער פּערסאָנאַל מאַכט אויס 70 פּראָצענט פון פריהערדיגען, אַזוי אַז מען קאָן רעדען וועגען רעדוקציעס פון די אַרבייטער און נישט וועגען בעשעפטיגען נייע אַרבייטער. הער ערנעמאַן האָט אויסגערעכנט געמאַכט דעם דר. לעי, אַז מיט'ן עקספּאָרט זעהט עס אויס גאָרנישט פריילעך, און אַז די רעגירונג וואָלט זיך געדאַרפט מיט דעם ענין פערנעהמען. דאָס האָט אויסגעזעהן שיער נישט ווי קריטיק פון דער רעגירונג. דר. לעי איז געוואָרען אויפגעבראַכט און האָט אויסגעשריגען: די אינדוסטריע מוז זיך אַליין העלפען און שאַפען אַב'ערזאַץ אויפ'ן אָרט פון פרעמדען האַנדעל.

דר. לעי איז דאַן מיט דעם וואַקסישען שטאַט־האַלטער מוטשמאַן אַוועק אין עטליכע אַנדערע איבערזיכטיגע אונטערנעהמונגען. דער רעזולטאַט איז געווען גאָר אַ קלאָגעדיגער: עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אַ גאַנצע רייה אונטערנעהמונגען קאָנען נישט געלאָזט ווערען אין גאַנג. דאָס הייסט, אַז זיי מוזען זיך אָפּשטעלען צוליב מאַנגעל אין אויסלענדישע בעשטעלונגען. דאָס קלינגט גאָרנישט פריילעך. אָבער מוטשמאַן האָט אַ גוטע עצה: פאַר די, וואָס זענען נישט צופרידען האָט ער ערקלערט, זענען דאָ קאָנצענטראַציאָנס-לאַגערען! מען וועט מוזען אויך זיי גיט אַכטונג געבען!

און דערווייל מאַכט זיך קאַלט און די שטימונגען זענען אין פערגלייך מיט זומער בעדייטענד אָפּגעקיהלט געוואָרען. מאַרגאַרין איז מיט פופציג פּראָצענט טייערער די פערדינסטען האָבען זיך פערקלענערט, ווייל עס איז פערקלענערט געוואָרען די אַרבייטס-צייט, קויהלען דאַרף מען האָבען אויף ווינטער און הערצו נאָך האָט מען די טאַכטער, וועלכע האָט געהאַט אַ פּאָסטען אין מאַגיסטראַט, רעדוצירט פון דער אַרבייט, זי האָט גאַנץ נישט שלעכט פערדינט, זי פלעגט אַהיימברענגען אַ חודש 135 מאַרק, און איצט איז נישט נאָר זי בורגנגט גאָרנישט אַריין אין דער פאַמיליען־קאַסע, נאָר דער פאָטער מוז איהר נאָך אויסהאַלטען. אין אַהן אַ שיקו דייטשע היילער ווערען די געשפּראָכען געפיהרט אויסשליסליך איבער אַזעלכע טעמים.

מיט שטייערען איז אויך נישט פרייליך, די גאַציט פלעגען אַמאָל שעלטען מיט אַלע מעגליכע קללות דעם אַזוי גערופענעם בירגער־שטייער, מען האָט דעם שטייער גערופען "בעגער־שטייער", „היטלערשער שטייער" א.ד.גל. און איצט? אָט לייענט מען אַז דער דרעזדענער שטאָט־ראַט האָט איינגעפיהרט אַ לאָקאַל־שטייער, וועלכער וועט בעטראָגן 700 פּראָצענט פון דעם מלוכה־שטייער. דאָס זעלבע קומט פאָר נישט בלויז אין דרעזדען, נאָר אויך אין לייפּציג און אין אַנדערע שטעט. דער דייטשער בירגער האָט זיך דאָס דריטע רייך פאָרגע־שטעלט גאָר אַנדערש, און מען מוז שוין האַלטען אַזעלכע רעדעס פאַר דעם המון: ווען אַדאָלף היטלער האָט איבערגענומען די מאַכט, זענען געווען פיל אַזעלכע וואָס האָבען זיך איינגערעדט אַז איצט וועט אַלצדינג ווערען גוט. פערשטייט זיך האָט מען אַזוי געמיינט ווייל אַז נישט — וואָסער איבערוועגעס האָט עס געהאַט דער קליינער מענש צו וועהלען היטלערן?

און דערווייל וויל נישט ווערען בעסער. די גרויסע מאַסע אַרבייטער, האָט אַמאָל געשריבען היטלער, וויל נישט קיין שום אַנדערע זאַך, ווי ברויט און שוישפּילען, די מאַסע האָט נישט קיין שום פערשטענדניש פאַר קיין שום אידעאַלען. און אויב קיין ברויט איז נישטאָ, מוז מען די מאַסען געבען ספּעקטאַקלען. בלויז פאַראַדען, טרומייטען, פויקען זענען שוין נישט גענוג. אָט דער מין איז געווען געגנגן אויף אַ געוויסע צייט. מען דאַרף אַרויסרופען אין פאָלק לייד־ענשאַפט, דאָס וועט איהם מאַכען פער־געסען וועגען ברויט און מאַרגאַרין און וועט איהם פערבלענדען מיט דער חויזיע און האָפנונג אויף עפּיס בעסערס.

אויפ'ן האַרסט וועסעל פּלאַץ שטייט וואָלשע־סטודענטקאָווסקי (אַ מין קלענערער געבעלס) און שרייט צום המון: דאָס רעכט צו לעבען פאַרן דייטשען פאָלק הייסט נאָך אַלץ ווערסאַל! די ציוועלף טויזענט פערזאַמעלטע שטורמיסטען ווייסען וואָס ער מיינט: די דייטשע נויט וועט נאָר העמאָלט זיך ענדיגען, ווען דער ווערסאַלער טראַקטאַט וועט ליגען אין רוינעס. דאָס ווערען אַ איינגעהאַקט אין אַלע דייטשע שטעט דורך קליינע און גרויסע פיהרערס אין די דייטשע מאַסען, ווייל זי האָט עס געשריבען דער פּראָפעסאָר כאַבזע, דער מחבר פון דער נייעסטער "דייטשער לעהרע, פון דער וועהר־ויסנ־שאַפט: קיינער קאָן נישט האָבען קיין ספק, אַז צווישען אונזער איצטיגער נויט און אונזער צוקונפטיגען גליק שטייט מלחמה.

די יודען און דער קאַמף פון די אַראַבער געגען ענגלאַנד

אויפפאַסונג פון אַ פּוילישען פּובליציסט

דער נעכטיגער קראָקאווער „א. ק. צ." האָט געבראַכט אַ גרעסערען אַרטיקעל וועגען די עקס־צעסען אין ארץ־ישראל און וועגען קאַמף, וואָס ווערט געפיהרט אין די אַראַבישע לענדער געגען דעם ענגלישען אימפּעריאַליזם.

דער מחבר האַלט, אַז די געשעהענישען אין פּאַלעסטינע זענען נאָר אַן עפּיזאָד אין גרויסען קאַמף, וועלכער ווערט געפיהרט דורך דער אַראַבישער וועלט געגען ענגלישען אימפּעריאַליזם אין די אַראַבישע לענדער. די יודען זענען אין דעם קאַמף נישט מעהר ווי אַ שעיר לעזאזל. דער אַראַבישער אַנטיסעמיטיזם איז בלויז אַ כלומרשטער. ער לאָזט זיך בעמערקען בלויז אין די פּאַלען, וואו די יודען לאָזען זיך אויסנוצען אלס געוועהרקייג אין די הענד פון ענגלאַנד און פון איהרע אינטע־רעסען. אין אַלע אַנדערע פּאַלען קאָן מען נישט רעדען וועגען אַראַבישען אַנטיסעמיטיזם, פערקעהרט, עס לאָזט זיך אַפילו קאָנסטאַטירען אַ געוויסע אַנ־ציהונג פון די אַראַבער צו די יודען, ווי דאָס קומט פאָר אין עבר הירדן, וואו די אַראַבער דריקען אויס זייער ווילען, אַז די יודען זאָלען אריינקומען אין לאַנד און פיהרען דאָרט דייער ציוויליזאַטאָ־רישע אַרבייט.

דער מחבר שטעלט זיך אָפּ אויף דער ראָלע פון בעריהמטען ענגלישען אַגענט אין די אַראַ־בישע לענדער, דעפּ. פּולק לאָורענס, וועלכער פיהרט אַ העצע פון די אַראַבער געגען די יודען, נאָכדעם, ווי ער האָט איבערגעריסען מיט זיין ער־שטער היימאַט מיטענגלאַנד.

די באַלפור־דעקלאַראַציע געהערט צו דעם מין הבטחות, וועלכע זענען דורך ענגלאַנד און די אַנדערע מלוכות, וואָס זענען געווען בעטייליגט אין גרויסען קריג, געגעבען געוואָרען אויף רעכטס און אויף לינקס, אָבי נאָר צו געווינען פריינד און מיטהעלפער אויף צו בעזיגען דייטשלאַנד. צי וועט מען קאָנען די הבטחות האַלטען — וועגען דעם האָבען די ענגלישע פּאָליטיקער ווייניג געזאָרגט. דער מחבר דערציילט אַ כאַראַקטעריסטישען אַנעק־דאָט וועגען דעם, ווי אַזוי לאָרד באַלפור האָט זיך בעצויגען צו זיין פּאַלעסטינע-דעקלאַראַציע. בעת אַ מאָלצייט האָט דער געוו. ערשטער רוסישער פּרעמיער גאָך דער פעבראַל־רעוואָלוציע פירשט לוואָוו געפרעגט באַלפור'ן, פאַרוואָס ער האָט אונ־טערגעשריבען די דעקלאַראַציע, אויף וואָס באַלפור האָט געענטפערט אַזוי: ער האָט אַלס קינד גע־הערט די לעגענדע, אַז מיט'ן מאָמענט, ווען עס וועט צוריק אויפגעבויט ווערען די יודישע היים, וועט די קריסטליכע וועלט אונטערגיין. און אַזוי ווי איהם, באַלפור'ן, איז די אַלטע וועלט שוין נמאס, ווייל ער זעהן די אויפבויבונג פון יודישען פאָלק, ווייל דאָס וועט אפשר ברענגען צום אונ־טערגאַנג פון דער קריסטליכער וועלט...

דער אַנעקדאָט דאַרף כאַראַקטעריזירען די ווירקליכע בעציהונג פון ענגלאַנד צו איהרע צו־זאָגען פאַר די יודען: ענגלאַנד האָט די צוזאָגען ערנסט נישט גענומען, אַזוי מיינט דער מחבר פון דעם אַרטיקעל. ביי אַזעלכע בעדינגונגען דאַרף מען זיך וואונדערן, שרייבט ווייטער דער פּוי־לישער פּובליציסט, וואָס נישט קוקענדיג אויף דעם ען טוזיאַזם און אויף דער גרויסער אָפּפערוויליגער אַרבייט פון די יודען, איז דערווייל אין ארץ ישראל נאָך נישט אויסגעבויט געוואָרען קיין נאַ־ציאָנאַלע היים פון יודען, נאָר עס האַלט קוים ביי אַ בעשיידענער קאָלאָניע פון אַנ'ערך 150 טויזענד מענשען. אָבער דערפאַר איז אין פּאַלע־סטינע געשאַפען געוואָרען אַ נעסט פון שטענדיגע אונרוהען און עקסצעסען.

דער גייסט פון אונרוה, וועלכער הערשט איצט אין די אַראַבישע לענדער, איז איינע פון די קריגס־קאָסטען, וועלכע ענגלאַנד מוז ביז'ן היינטיגען טאָג צאָהלען פאַר'ן פּרייז פון איהר נצחון אין וועלט־קריג. די קאָסטען צאָהלען אין דער ווירקליכקייט די יודען און די אַראַבער. אַפילו די פּאָליציי, וועלכע קעמפט געגען די אַראַ־בישע דעמאָנסטראַציעס, בעשטייט פון אַראַבער און פון אַנדערע לעוואַנטינישע עלעמענטען.

דער מחבר האַלט, אַז דער קאַמף וועט דויערען אַזוי לאַנג, כל זמן די ענגלענדער וועלען זיך נישט איבערצייגען, אַז מען טאָר נישט וואַר־פען זיך מיט צוזאָגען, וועלכע מען איז נישט אים־שטאַנד צו ערפילען, ווייל די הבטחות האָבען אַ צווייטע זייט, אַ זכּה נישט אנגענעהמע און געפעהרליכע אין לאָנדאָן הויבט מען אָן דאָס צו פערשטיין, אָבער מען ווייסט נאָך נישט ווי אַזוי אַרויסצוקריכען פון די שוועריגקייטען און פון די ווידערשפּרוכען.

מיט אַ מאַרש־ליד צום קבר

בעריהמטער שריפטשטעלער וועגען רעוויזיאָניזם

מיט גיבען דאָ איבער אַנ'אויסצוג פון אַנ'אַרטיקעל פון דעם בעריהמטען א"י'דיגען העברע־אישען שריפטשטעלער אביגדור המאירי, וועלכער האָט זיך עטליכע יאָהר געהאַלטען מיט די רעוויזיאָניסטען און האָט דאַן מיט זיי איינגאַנצען איז בעדגעריסען:

מען זאָגט אויף זשאַבאָטינסקי'ן, אַז ער איז אַ דזשענטעלמען. צי איז דאָס באמת מעשה דזשענ־טעלמען: צו בעשמוצען און צו זידלען אידעאַלען פון מיליאָנענדיגע מענשען־מאַסען, וואָס זייער היייליגע און איינציגע האָפנונג איז די סאָציאַליס־טישע דערלייזונג, די דערלייזונג פון אַרבייטענ־דיגען מענש, וואָס שאַפט די גאַנצע בעקוועמליכ־קייט פון דער בעזעלשאַפט און איהר גליק, אויס די הענד פון רויבערישען און עקספּלאָאַטירענדי־גען געלד, אויס די הענד פון קאַפּיטאַליסטישען באַנדיטיזם, וואָס פער'סמ'ט אונזער לעבען מיט מלחמות און איז מקריב מיליאָנען מענשען, ווייבער און קליינע קינדער אויף דעם מזבח פון אומזער־דיגען ריוח. — די דערלייזונג פון האָרעפּאַשנע מענש אויס די הענד פון נידריגען מענש, וועלכע ווערט סימבאַליזירט אין דער רויטער פאָהן?!

נישט איבער נאַכט האָב איך אויסגעדרעהט דעם רוקען צו דער רעוויזיאָניסטישער פּאַרטיי. אין משך פון פיר גאַנצע יאָהר האָב איך געקוקט שטודירט, פּערביסען די ליפּען, צוקוקענדיג זיך צו דער מאָראַלישער און גערדאַנקליכער ירידה אין דאָזיגען לאַגער און מיין האַרץ איז אָנגעפילט גע־וואָרען מיט דערבאַרעמונג און ביטערער פּער־צווייפלונג. און ווען איך האָב געזעהן, אַז זשאַ־באָטינסקי מאַכט אָן חורבות אין דער יוגענד אין גלות, ווי ער עפענט טיר און טויער פאַר די פינסטערע אינסטינקטען און רופט זיי צו פרייהייט: אָנצוטון זיך מיליטערישע קליידער און קריכען מיט די שמוציגע יורישע ציהן, צו ווערען צו שפּאָס אין די אויגען פון דער פּראָגרעסיווער וועלט — האָב איך געריסען קריעה אויף דעם יודישען אומ־גליק, וואָס פיהרט טויזענדער פון אונזער יוגענד מיט אַ מאַרש־ליד צום קבר.

און איהר האָט דאָך אַ פּאַראַדאָקס: זשאַבאָ־טינסקי און זיין חבר האָבען אַ טעות: ער איז נישט קיין דיקטאַטאָר, נאָר אַנ'אומגליקליכער מענש, וואָס ווערט אַליין געטראָגען אויף די כוואַליעס פון די דאָזיגע אומווערדיגע אינסטינקטען; ער איז נישט קיין פיהרער, נאָר אַ געפיהרטער דורך דעם דאָזיגען מכלומרשטען המון, וואָס צו אַלעמען איז ער גרייט, נאָר נישט צו איין זאַך: צו פּרוקטבאַרער קאָנסטרוקטיווער אַרבייט. און אויב אין דער מחנה פון די האָרעפּאַשנע חלוצים וועקט זיך דער יצר־הרע פון דער אומווערדיגער מלחמה, טאָ איז עס אויך אַ רעזולטאַט פון זיין אַרבייט און איך וויל אויך אויפמערקזאַם מאַכען אונזער יוגענד, אַז אַנשטאָט בלויז צו קריצען מיט די ציהן — איז זי מסוגל צו קאָנטינוירען איהר חלוצישע אַרבייט, וואָס צוליב איהר ציהט זי אַהער זייט 25 יאָהר יודישע און מענשליכע דערלייזונג:

מיר האָבען צוויי בעגריפען אין אונזער וועלט: די קולטור און די ציוויליזאַציע. און צוויי פּלעצער האָבען מיר אין לעבען: אונזער נאַציאָ־נאַלער פּלאַץ אין לאַנד פון אונזערע עלטערן און אונזער פּלאַץ צווישען די פעלקער, אין דער גרוי־סער מענשליכער משפּחה.

און דערפאַר האָבען מיר אויך צוויי פאָהנען, וואָס סימבאַליזירען די דאָזיגע צוויי בעגריפען: די בלאָה־ווייסע און די רויטע פאָהן.

די נאַציאָנאַלע פאָהן דערהויבט אונז צו אַ מענשליכער מדרגה, צו זיין ראוי צו אונזער פּלאַץ צווישען די פעלקער.

און די רויטע פאָהן פערויכערט אונז אונזער נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ אַלס מענשען־יודען, וואָס שטרעבען צו דער דערלייזונג פון דער וועלט און ווייסען און דערקאָנען קלאָר, אַז אָהן דעם גליק פון דער גאַנצער מענשליכער משפּחה, פון דער גאַנצער מענשליכקייט — האָבען מיר נישט קיין האָפנונג צו לעבען אַ גליקליך פאָלקס־לעבען אויף דער ערד.

מיר זענען אַ פאָלק מיט אונזער קולטור און מענשען מיט דער ציוויליזאַציע — צו מיר ווילען יאָ אָדער נישט.

און ס'איז פאַראַן איין זאַך, אַ זייער סיי־ערער וואָרט, אַ ריזיגע דערגרייכונג: די עסיק, וואָס דאַרף זיין דער ציל סיי ביי דער שאַפונג פון דער קולטור און סיי ביי דער שאַפונג פון דער ציוויליזאַציע.

און פּלוצים: אַ יודענטום אָהן מענשליכער עסיק?! דאָס איז אונזער גאָנישער אויפטו אין דעם דאָזיגען לאַנד?

ניין, דעם דאָזיגען נייעם ממזר דאַרפען מיר בעגעגענען מיט אַנ'אַבסאָלוטען עקעל, מיט דעם גאַנצען יודיש מאָראַלישען ווידערשטאַנד. וואָס גע־פינט זיך אין אונז.

איך ווייס: דער יצר־הרע פון מיליטאַריזם, פון מונדור, פון בלישטשענדיגע קנעפּ און איבער אַלעמען דער יצר־הרע פון דער פויסט, בלוט און חורבן — האָבען אַנ'אַנציהונגס־קראַפט פון שטן. אָבער די דאָזיגע יוגענד, וואָס שטייט טריי אויפ'ן פּאָסטען — האָט געוואוסט צו אונטערשיידען צווי־שען רעכט פון שעפערישער זעלבסט־פערטיידיגונג און יצר־הרע פון מלחמה, וואָס פערשווענכט דאָס אייגענע בלוט!

ווי מען האט אמאל געפייניגט און ארויסגעטריבען יודען פון בראנדענבורג

— 2 —

אין א ספעציעלן מעמאראנדום צום קורפירשט, האבען די יודען דערציילט וועגן ליפאלדס דעספאטיזם, איהם בעשולדיגט אין שווינדלעריי, און אויסגענוצט די פריווילעגיעס פאר זיינע פערזענליכע אינטערעסען, אז ער האנדעלט מיט פאלש געלד און דאס ברענגט שאדען דעם לאנד; און דערביי האבען די אנקלאגער נישט פערגעסען אנצוווייזען ווי ליפאלד פערגוואלדיגט די רעכט פון די רבנים און פון דער יודישער בעפעלקערונג.

לכבוד ניי־יאהר פון 1571, האט מען אין שלאס פון קעפעניק אראנזשירט א גרויסען פעסט, וואס האט זיך אנגעפאנגען מיט א יאגד, די גאנצע סוויטע האט זיך ארויסגעלאזט אויף שליטענס מיט גאלאפירענדיגע פערד. די אומיגע, ספעציעל ליפאלד האבען זיך בעמיהט, אז די פייערונג זאל זיין, וואס לעבעדיגער און אינטערעסאנטער. ווייל דער קורפירשט איז געקומען אהין אין א שווערער שטימונג און אויך נישט ביים בעסטען געזונד, בעת דער יאגד איז ער ארויסגעפאלען פון שליטען און זיך א שטארקען קלאפ געטאן.

אין דער נאכט פון דעם צווייטען יאנואר, כאטש די פייערונג האט נאך אנגעהאלטען, האט דער קורפירשט זיך צוריקגעצויגען אין זיין שלאפצימער, ווייל ער איז געווען מיד און שטארק אפגעשוואכט. בעגלייט האבען איהם אהין בלויז ליפאלד און איינע פון יאכימס שעהנע מעטרעסעס. ער האט געבעטען, אז מען זאל איהם געבען א גלאז וויין פארן איינשלאפען. די מעטרעסע האט אנגעגאסען דאס גלאז און עס איבערגעגעבען ליפאלדען, וועלכער האט עס איינגעטראגען דעם קורפירשט. יאכים איז איינגעשלאפען, אבער אין א שעה ארום האט ער זיך אויפגעכאפט מיט א שטיקענדיגען הוסטען, און גרויס הארץ־קלעמעניש. יעדע מינוט איז זיין צושטאנד געווארען אלץ ערגער און ערגער. דעם קורפירשטס לייב־דאקטאר

*) היינט פרייטאג, דעם 4־טען נאוועמבער.

פון י. שטענער

איז גראד דארטען נישט געווען, האט מען גלייך צונויפגערופען די דאקטוירים פון דער ארומיגער געגענד. מען האט איהם איינגעגעבען פערשידענע מעדיצינען, אויסגעפרובירט אלע מיטלען, אבער עס האט נישט געהאלפען. נאך א גאנצער נאכט פון שרעקליכער פיין, איז יאכים דער צווייטער געשטארבען אין פריהמארגען פון דעם 3. יאנואר 1751

אזוי שנעל ווי צום קורפרינץ יאהאן־געארג איז אנגעקומען די נייעס וועגען זיין פאטערס פלוצלימדיגען טויט, איז פון איהם ארויס א בעפעהל, אז אלע טויערן פון בערלין זאלען געשלאסען ווערען, כדי קיינער זאל נישט קענען ארויס אדער אריינפאהרען. נאך אידער דער קערפער פונ'ם פערשטארבענעם איז באלזאמירט און בעערדיגט געווארען, האט ער געהייסען ארעסטירען אלע די, וואס זענען געווען דעם קורפירשטס נאהענטע פריינד און ארויסהעלפער. פון די ערשטע ארעסטירט צו ווערען, זענען געווען אננא זידאוו און ליפאלד. די דאזיגע מעטרעסע איז פערשפארט געווארען אין דער פעסטונג פון שפאנדוי, וואו זי איז אפגעזעסען איבער פיר יאהר צייט און איז דארטען געשטארבען.

דער קאנצלער דיסטעלמאייער, וועלכער האט דעם קרוינפרינץ שוין לאנג געהאלטען אינפארמירט וועגען די טעטיגקייטען פון יאכימס פערשידענע נאהענטע לייט, האט שוין געזעהן, אז אין דער צייט, ווען די אנדערע זענען בעפרייט געווארען, זאל ליפאלד געשטעלט ווערען פאר א געריכט אויף קלאגעס פון שווינדעל, פעררעט און אלץ, וואס עס איז נאר מעגליך אויסצוטראכטען.

די קריסטליכע בעפעלקערונג, וועלכע האט אזוי געהאסט ליפאלדען און די יודישע מאסען בכלל, איז ווי נאר עס איז בעקאנט געווארען וועגען ליפאלדס ארעסט, האט זי אויסגענוצט די שמחה

צו מאכען א פאגראם אויף דעם יודישען קווארטאל, צו פליגדערען די יודישע הייזער און צוצושטערען די שוהל, וואס איז געבויט געווארען מיט יאכים דעם צווייטענס דערלויבעניש.

די אונטערזוכונג האט געדויערט זעהר א לאנגע צייט, ליפאלד איז ארויסגענומען געווארען פון דער טורמע־קאמער, און ער איז איבערגעפיהרט געווארען צו זיך אהיים, וואו וועכטער זענען געשטאנען טאג און נאכט און געהיט, אז ער זאל נישט אנטלויפען פון לאנד.

ווען ליפאלדס שונאים, מיט דיסטעלמאייער אין דער שפיץ, האבען געזעהן, אז ער האט זעהר גוטע שאנסען בעפרייט צו ווערען, האבען זיי אונטערגעקויפט די וועכטער פון ליפאלדס הויז, און יענע זענען געגאנגען עדות זאגען, אז בעת א קריגעריי צווישען ליפאלדען און זיין פרוי, האט זי אויסגערופען: ווען דער קורפירשט זאל וויסען, וואס פאר א שווינדלער דו ביסט, און ווי דו דערגרייכסט אלעס, לויט די אנווייזונגען פון דיין כישוף־בוך, וואלסטו געהאט זעהר א ביטערען סוף"

מען האט ליפאלדען גלייך אויפדאסניי פערשפארט אין טורמע און מ'האט איהם דארט גענומען אויף דער פייניגונגס־באנק, כדי ער זאל זיך מודה זיין אויף זיין פערברעכען. זיינע שונאים האבען גלייך פערשפרייט דעם קלאנג, אז דער „מינצמייסטער" האט פער'סמ'ט דעם קורפירשט. כדי ער זאל מיט די ווערטפולע אוצרות, אנטלויפען פון בראנדענבורג. עס האבען זיך אויך געפונען אזעלכע, וואס האבען עדות געזאגט, אז ליפאלד האט ביי זיי געוואלט דינגען א געשפאן צו מאכען פליטה.

אין אנפאנג האט זיך ליפאלד געוועהרט געגען די בעשולדיגונגען. מען האט זיך אריינגעריסען צו איהם אין שטוב, פערכאפט אלץ, וואס ער האט געהאט, צוו. אגד. אויך א מעדיצינישען קבלה־ספר, פון זיין ספרים־אלמער. די פייניגונגען אויף דער מארטער־מאשין, האבען אבער געבראכען זיין ווידערשטאנדס־קראפט, און ער האט בעשלאסען

זיך „מודה" צו זיין מיט'ן אייגענעם ווילען, ליפאלד האט איינגעזעהען, אז זיינע שונאים וועלען נישט רוהען ביז וואנען זיי וועלען איהם אפרוימען, און שטעלען זיך געגען זיי — דאס איז שוין אומגעגליך. זיין גורל איז פער'חתמ'עט. טא, צוליב וואס נאר אויסשטעהן איבעריגע פייניגונגען.

ליפאלד האט ערקלערט ביים פרעגעס אז פון דעם „צויבער־בוך" וואס ער האט געקויפט אין פראג מיט יאהרען צוריק, האט ער זיך אויסגעלערנט ווי אזוי צו בעהערשען דעם טייוועל און איהם אויסנוצען פאר זיינע אייגענע צוועקען. דער טייוועל האט אויסגעפיהרט אלע זיינע בעפעהלען, שלעכטס געטאן פערשיעדענע מענשען, וועלכע ער האט געהאסט, אדער האבען מיט איהם קאנקורירט. און אזוי ארום האט ער אויך געוואונען דעם צוטרוי פון קורפירשט יאכים דעם צווייטען, ליפאלד האט זיך אויך מודה געווען אז מיט דער הילף פון טייוועל פלעגט ער קענען פריי אריינגעהן דורך אלע פערשלאסענע טירען פון קורפירשטס פאלאץ, און זיינע פריוואטע קאמערן, ער האט בפירוש פערסמט דעם הערשער, ווייל ער האט געוואלט צונעהמען ביי איהם די גרויסע געהיימע קייט, און אנדערע ווערטפולע זאכען, וואס יאכים האט איהם, צוליב דעם גרויסען צוטרוי געגעבען צו בעהאלטען.

ווען די ריכטער זאלען געווען זיין אומפארטייאיש אפילו ווען זיי האבען געגלויבט אז ליפאלד האט געשלאסען א בונד מיט דעם טייוועל, האבען זיי אבער געדארפט קומען צום שלוס, אז ליפאלד האט דעם קורפירשט נישט פערסמט. ווייל די דאקטוירים האבען פעסטגעשטעלט אז ווען יאכים איז ארויסגעפאלען פון זיין שליטען בעת דער יאגד האט זיך געעפענט זיינע א נאך־נישט פערהיילטע וואונד, עס האט אנגעהויבען צו פליסען מאטעריע וועלכע איז פערקילט געווארען און דאס האט געפיהרט צו זיין פלוצימדיגען טויט. אלע האבען אבער געלעכצט נאך בלוט, און דעם מינצמייסטערס שיקזאל איז שוין געווען פערזיגעלט.

נישט געקוקט אויף דעם, וואס ליפאלד האט זיך אליין „מודה" געווען, האבען די ריכטער זיך נישט צופרידענגעשטעלט דערמיט, און איהם ווידער גענומען אויף דער פייניגונגס־מאשין, אויף וועלכער מען האט אויפדאסניי געבראכען זיינע גלידער, און ער האט איבערגעחזרט דאס זעלבע, וואס ער האט שוין פריהער געזאגט אויף זיך מיט זיין אייגענעם ווילען.

דער אורטייל איז געווען: טויט־שטראף דעם כישוף־מאכער און מערדער פון קורפירשט יאכים דעם 28 יאנואר 1873 איז בעשטימט געווארען אלס דער טאג ווען דער אורטייל זאל אויסגעפיהרט ווערען. מען האט דעם פערורטיילטען פארגעלייגט אז צונעהמען דאס קריסטענטום וועט מען איהם פערלייכטערן די לעצטע מינוטען פון זיין לעבען, אבער ליפאלד האט מיט שטאלץ אפגעווארפען דעם פארשלאג פון די גלחים.

ווען דער תליון האט זיך שוין געדארפט נעהמען צו איהם, האט ליפאלד ערקלערט אז אלץ וואס ער האט געזאגט פאר'ן געריכט. איז געווען אויסגעטראכט, און אז ער ציהט צוריק זיינע ווערטער, האט מען איהם ווידער גענומען אויף דער פייניגונגס־מאשין און איהם אזוי לאנג געמוטשעט אז ער האט שוין צוגעגעבען אז אלץ, אין וואס ער האט זיך מודה געווען וועגען זיין פערברעכען, איז אמת.

גאנץ בערלין איז געלאפען קוקען ווי דער קורפירשט־מערדער און מכשף, וואס האט געריסען אזוי פיל שטייערען ביי דער בעפעלקערונג פון בראנדענבורג ווערט געפייניגט צום טויט, זיי האבען בייגעוואוינט א גרויזאמען ספעקטאקל:

מען האט דעם פערורטיילטען געפיהרט אויף א וואגען איבער די גאסען פון שטאט, דער וואגען האט זיך אפגעשטעלט אויף יעדען פלאץ, און ביי יעדען אפשטעל האט מען ביי איהם געריסען שטיקער פלייש מיט אנגעגליהטע צוואנגען. אויפ'ן עשאפאט האט מען איהם אוועקגעלייגט אויף א באנק און מיט אייזערנע רעדער געפאהרען איבער זיין בלוטענדיגען קערפער, ביז די ארעמס זענען אפגעהאקט געווארען, דערנאך האט מען איהם צערשניטען אין פיר שטיקער און ארויסגעריסען דאס הארץ. דאס איבערגעבליבענע האט מען פערברענט צוזאמען מיט'ן קבלה־ספר, און בעת דאס פייער האט געברענט איז דורכגעלאפען א גרויסע שווארצע מויז, די בלוטדורשטיגע צושויער, פרומע קריסטען האבען זיך איבערגעצלמ'ט פאר פחד, די מויז — דאס איז געווען אין זייערע אויגען דער טייוועל, וואס איז ארויס פון ליפאלדען בעת ער איז פערברענט געווארען...

דעם מינצמייסטערס קאפ האט מען אויפגעהאנגען אויף איינעם פון די בערלינער טויערען..

באלד נאכדעם, האט דער נייער קורפירשט יאהאן־געארג ארויסגעגעבען א דעקרעט אז אלע יודען זאלען פערלאזען בראנדענבורג, דאס יודישע אייגענטום איז קאנפיסקירט געווארען, אלע חובות פון קריסטען צו יודען האט מען אפגעווישט, און יעדער עס האט נאר געקענט ברענגען א קוויטעל וועגען זיין אייגענטום וואס געפינט זיך ביי א יודישען וואוכערער האט מען עס איהם גלייך אפגעגעבען.

איבער די וועגען פון בראנדענבורג האבען געוואנדערט די יודען קיין עסטרייך, און צווישען זיי, האט זיך געפונען די פרוי פון מינצמייסטער ליפאלד מיט איהרע ניין קינדער. די טויזענט רייכסטאהלער, וואס דער קורפירשט האט בעשטימט איהר צו געבען פון דעם גאנצען פערמעגען, וואס מען האט ביי איהר קאנפיסקירט, האט זי אויך נישט בעקומען.

קרוב צו הונדערט יאהר האט זיך קיין יודישער פוס נישט געפונען אין פירשטענטום בראנדענבורג. ערשט אין 1671 האבען זיי זיך צוריקגעקעהרט אהין אויף דער איינלאדונג פון דעם קורפירשט פרידריך.

די היינטיגע אייניקלעך פון יענע בראנדענבורגער יודען זוכען איצטער נייע ערטער אנטרונען צו ווערען פון די איצטיגע הערשער! (סוף).

„געבורט־קאנטראל" שוין שטארק אין מאדע

אנגעהויבען האט זיך די בעוועגונג אין ענגלאנד און אמעריקע מיט 60 יאהר צוריק, דערנאך האט זי זיך פערשפרייט אין מיטעל־אייראפע, און איצט האט זי שוין אנגעשפארט אין די קליינע שטעטלעך פון פוילען און ליטע. — די קליינע שטעטלעך האלטען היינט אזוי ווייט ווי די גרעסערע שטעט האבען געהאלטען מיט 25 יאר צוריק. — אנאינטערעסאנטע אויספארשונג וועגן געבורט־קאנטראל ביי יודן אין פוילן

פון ד"ר מ. וויינרייך

— 1 —

עס איז נישט לאנג געווארען הונדערט יאהר, זינט מען האט אין קעמברידזש, פער'משפט אויף 3 חדשים טורמע און אויף הארטע ארבייט איינעם א דאקטאר טשארלז גאולטאן, פאר ארויסגעבען א ביכעל אונטערן נאמען: „די פרוכט פון פילאזאפיע". וואס פאר תפיסה און שווערע ארבייט פאר די פרוכט פון פילאזאפיע? דער ערשטער טיטעל פונ'ם ביכעל פערפיהרט טאקע, עס איז פארהאן א צונאב, וואס זאגט שוין אביסעל קלארער, וואס דארטען שטעהט. דער פולער טיטעל לייענט זיך אזוי:

די פרוכט פון פילאזאפיע
אדער
דער פריוואטער בעגלייטער פון
יונגע פאר־פאלקען.

און דערצו געהט נאך, לויט'ן שטייגער פון יענער צייט, א פירוש אויפ'ן פארערבלאט:

„דאס ביכעל ווייזט ווי געוואונשען עס איז פאר דער מענשהייט, סיי פון א פאליטישען און סיי פון א געזעלשאפטליכען שטאנדפונקט, צו בעגרעניצען לויט איהר אייגענעם ווילען די צאהל קינדער, נישט ברענגענדיג פאר א קרבן דעם געזונטען, וואס קומט פון בעפרידיגען דעם געשלעכט אינסטינקט".

היינטיגע צייטען דרוקט מען מעהר „געפעהרליכע" ביכער פון דעם מין און קיינעם ארט עס נישט; נאר אין יענער צייט האבען זיך די צנועה'דיגע בירגער פון ניי־ענגלאנד שטארק גענומען צום הארצען אזא „אויסגעלאסענקייט" און מען האט דעם דרייסטען דאקטאר אריינגעזעצט אין תפיסה.

דאס ביכעל האט מען אבער געדרוקט ווייטער, און אין פערלויף פון א יאהר 7 האט מען אין אמעריקע פערשפרייט צעהן טויזענד עקזעמפלארען. נאר די אמת'ע אויסכאפעניש אויף גאולטאנס ביכעל איז געקומען שפעטער, אין ענגלאנד: ווען דער פראפעסאר וואלט דאס דערלעבט און איינגעמאהנט האנאראר, וואלט ער געווען א מיליאנער.

צום ערשטען מאל האט מען די „פרוכט פון פילאזאפיע" איבערגעדרוקט אין ענגלאנד אין 1834, און ביז 1876 זענען אוועק 42 טויזענד שטיק. נאר דאס איז אלץ געווען גארנישט אנטקעגען דעם, וואס עס איז געקומען איצטער. אין דער שטאט בריסטאל האט מען אין יאהר 1876 אנגעגעבען אין געריכט אויף איינעם הענרי קוק, אז ער זאל האבען פערקויפט גאולטאנס ביכעל מיט אריינגעקלעפטע נישט־אנשטענדיגע בילדער. דער געריכט האט איהם געפונען שולדיג, דעם הענרי קוקן האט מען צוגע'משפט אנדערטהאלבען יאהר תפיסה, און דאס ביכעל איז פערזעהרט געווארען.

אין יענעם יאהר האט זיך אבער אין ענגלאנד געהאט אנגעהויבען א שטארקע בעוועגונג פאר געבורטען־קאנטראל. געפיהרט געווארען איז די בעוועגונג פון דער „מאלטוזיאנישער ליגע", וואס האט זיך גערופען לויט'ן נאמען פון דעם בעריהמטען גלח מאלטוס און די ארגאניזאציע האט זיך פעראינטערעסירט מיט דעם קליינעם אמעריקאנער ביכעל.

דער ענגלישער גלח מאלטוס, וואס לויט איהם האט זיך די ליגע גערופען, איז שוין דעמאלס געווען טויט, ער האט געלעבט אין דער צייט פון דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציע, און אין יענע יאהרען איז ער ארויס מיט א געוואלד־געשריי, אז מען מוז זעהן אפצושטעלען דעם וואוקס פון דער בעפעלקערונג, ווייל אנישט וועלען מענשען פשוט אויסשטארבען פון הונגער. די צאהל מענשען, האט ער גע'טענה'ט, וואקסט גיכער, איידער די סכום עסענווארג. וואס זיי קענען געפינען אויף דער ערד. לידער זענען שוין איצטער אויך פארהאן געווען, האט ער געשריבען, און אויב מען זאל לאזען אלצדינג געהן ווי עס געהט, וועלען גאר אינגיכען מיליאנען מענשען פשוט אויסגעהן פון הונגער. אידער צו דערלאזען צו אזא מין צושטאנד, דארף מען לכתחילה ווי ווייט מעגליך בעגרעניצען די צאהל געבורטען.

אט אזוי האט געפרעדיגט מאלטוס, נאר דער עולם האט איהם נישט געפאלגט, און די פרויען האבען געקינדעלט ווייטער. היינטיגען טאג, אז עס זענען שוין אוועקגעגאנגען הונדערט מיט פינף און דרייסיג יאהר, זינט מאלטוס איז ארויס מיט זיין בעפעלקערונגס־געזעץ, קען מען זיך שוין ארומזעהן, צי איז ער געווען גערעכט אדער נישט, גאנץ געוויס איז ער געווען אומגערעכט. מענשען הרג'ענען זיך טאקע אויס אין די מיליאנען אויף מלחמות און גלאט אזוי, מענשען שטארבען טאקע פון הונגער אויך, אבער צי קען מען זאגען, אז דאס איז דערפאר, ווייל עס האט פעהלט ברויט? פונקט קאפויער, עס זענען פארהאן אזוי פיל שפייז פראדוקטען אויף דער וועלט, אז מען צינדט אונטער תבואה צו הייבען די פרייזען און מען ווארפט קאווע אין ים אריין. אויף דער וועלט איז טאקי שלעכט, אבער נישט דערפאר, ווייל עס פעהלט אויס עסען, נאר ווייל מיר זענען ביז איצטער געווען אומפעהיג צו ארגאניזירען דאס לעבען אויף א שעהנערען און א גערעכטערען שטייגער. און נאך מעהר: מאלטוס איז אין צווייען געבליבען אומגערעכט, ווייל אויב מען זאל פערגלייכען דעם לעבענס־שטאנדאר פון די מאסען אין זיין צייט מיט'ן היינטיגען, וועט זיך ארויסווייזען, אז אפילו ביי דער היינטיגער אומזיניגער עקאנאמישער ארדנונג לעבט אויך דער ארבייטער און דער פויער א סך בעסער, איידער אין מאלטוסעס צייט. טא, וואו איז די חקירה וועגען דעם, אז בשעת די בעפעלקערונג וואקסט אויף 16 מאל, וואקסען אויס די שפייז־פראדוקטען מעהר נישט ווי אויף פיר מאל? די חקירה האט פשוט באנקראטירט.

אבער אויב מאלטוס איז דורכגעפאלען מיט זיין טעאריע, האט ער אבער אויסגעפירט מיט זיין פראקטישער פאדערונג, מען זאל בעגרעניצען די געבורטען. מיט א פאר צעהנדליג יאהר צוריק נאך זיין טויט, האט זיך אויפגעהויבען אין ענגלאנד א בעוועגונג, וואס האט אויפגענומען מאלטוסעס פראגראם און זיך אפילו אנגערופען מיט זיין נאמען.

די „מאלטוזיאנישע ליגע" האט זיך געגרינדעט אין דעם זעלבען יאהר 1876, ווען מען האט געמשפט דעם פערשפרייטער פון גאולטאנס ביכעל הענרי קוקן. די אנפיהרערין פון דער ליגע איז געווען א פרוי, אני בעסאנט, היינטיגען חודש סעפטעמבער איז זי אין עלטער פון 86 יאהר געשטארבען אין אינדיע, וואו זי איז א היפשע צייט געשטאנען אין דער שפיץ פון דער אינדישער נאציאנאלער בעוועגונג, כאטש אליין איז זי גאר געווען א געבוירענע ענגלענדערין. אין דער צייט, וועגען וועלכער מיר ריידען (מיט העכער פופציג יאהר צוריק). איז אני בעסאנט נאך געווען א יונגע פרוי אין לאנדאן, א פרוי מיט א סך מוט און א סך טעמפעראמענט. זי האט בעשלאסען צו שטעלען זיך אנטקעגען דעם פערבאט אויף די „פרוכט פון פילאזאפיע". זי האט דאס ביכעל גענומען און איבערגעדרוקט און אנשטאט זיך צו בעהאלטען האט זי געמאלדען וועגען דעם אין פאליציי. מען האט זי ארעסטירט, געמשפט און סוף כל סוף בעפרייט. דער טומעל וואס האט זיך געשאפען ארום פרוי בעסאנט און איהר „מאלטוזיאנישער ליגע" האט געבראכט דערצו. אז גאולטאנס ביכעל איז אין פערלויף פון דריי יאהר פערקויפט געווארען אין קארגע צוויי הונדערט טויזענד עקזעמפלארען.

די „מאלטוזיאנישע ליגע" האט געהאט דעם גרעסטען ערפאלג, וואס מען קען זיך פארשטעלען. אין 1876 זענען געבוירען געווארען אין ענגלאנד 36 קינדער אויף יעדע טויזענד איינוואוינער, און אין 1927 איז די צאהל געפאלען ביז 17 אויף יעדע טויזענד, דאס איז דאך אנ'אמתע רעוואלוציע אין מענשליכען לעבען! עס זענען געוויס פריהער אויך געווען מענשען, וואס האבען נישט געוואלט האבען קיין קינדער; אבער איידער עס האט זיך פערשפרייט געבורטען־קאנטראל, האט מען זיך פערלאזען אויף מזל; די געבורטען־קאנטראל האט אויסגעלערנט מענשען א טעכניק ווי אזוי צו קאנטראלירען די נאטור.

פערשטעהט זיך, אז אזא רעוואלוציע נעהמט זיך קיינמאל נישט פון איין ביכעל און אפילו נישט פון איין ארגאניזאציע; גראד האט גאולטאן צוגעטראפען אני בעסאנטן און איהרע חברים, און זיי ווידער האבען צוגעטראפען צו א טענדענץ, וואס איז שוין סיי ווי געווען אין יענער צייט אין דער ענגלישער בעפעלקערונג. אבער איבערגאנצען צו נישט מאכען גאולטאנס חלק אין דער בעוועגונג טאר מען אויך נישט, און אן אמעריקאנער פארשער האראלי האט נישט לאנג אויפגעוויזען אין א באזונדער מעדיצינישען זשורנאל, אז גאולטאנען מעג מען בעטראכטען פארן פאטער פון יענער מעכטיגער שטרעבונג צו געבורטען־קאנטראל, וואס האט איצט ארומגענומען אלע ציוויליזירטע לענדער.

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

ווען קאן אן׳עלטערער מיליטער־פליכטיגער אריינגעצויגען ווערען אין מיליטער־דינסט?

די בעשטימונג, אז אין אקטיווען מיליטער־דינסט קאן אריינגעצויגען ווערען א פערזאן ביז 38 יאהר, איז נוגע בלויז די יעניגע מאנספערזאנען, וועלכע האבען בעקומען די פוילישע בירגער־שאפט שוין נאכ׳ן פאבאר־עלטער, ד. ה. נאך 23 יאהר אדער אזעלכע, וועלכע האבען זיך אין זייער צייט ארויסגעדרייט פון מיליטער־דינסט, אלץ איינס אויף וואס פאר אן אופן.

דאגעגען קאן די בעשטימונג נישט האבען קיין אנווענדונג לגבי די יעניגע מיליטער־פליכטיגע, וועלכע זענען ערשט צוריקגעקומען פון אויסלאנד און וועמען ס׳קאנען נישט ווערען געמאכט קיין שום פארוואורפען בנוגע מיליטער־דינסט. דא קומען אין בעטראכט פערזאנען, וועלכע בעזיצען פעסער פון די פוילישע קאנסולאטען מיט דער בעמער־קונג: גילטיג צום אריינפאהר אין אלע לענדער.

אזעלכע פערזאנען זענען זיך בלויז מחויב צו שטעלען פאר א פאבאר־קאמיסיע און בעזאר־גען מיט א מיליטער׳ש ביכעל. אריינגעצויגען אין מיליטער־דינסט ווערען זיי נישט.

פעראנטווארטליכקייט פאר האזארד־שפילען

פעראנטווארטליכקייט פאר האזארד־שפילען טראגען נישט בלויז די שפילער, נאר אויך דער בעל־הבית פון לאקאל, וואו דאס שפילען קומט פאר און דעסגלייכען אויך דער פערזאן, וועלכער בעזארגט די שפילער געלט, קארטען, אדער אנ־דערע שפיל־מיטלען.

פאר בעטייליגען זיך אין האזארד־שפיל זעהט דער ארטיקעל 61 פון קאדעקס וועגען איי־בערטרעטונגען פאר א געלט־שטראף ביז 3 טוי־זענט זלאטעס אדער ארעסט ביז 3 חדשים.

פליכט פון פערזיכערען אין קראנקען־קאסע

אויב א פאבריקאנט גיט ארויס ארבייט אנ׳־אזויגערופענעם ליווערענט, מוז ער פערזיכערען אין קראנקען־קאסע נישט בלויז דעם ליווערענט, נאר אויך די כאלופניקעס, וועמען דער ליווערענט צוטיילט די ארבייט. סיידען דער ליווערענט טרעט ארויס אלס זעלבסשטענדיגער אונטערנעמער. אין אזא פאל איז דער ליווערענט מחויב צו פערזי־כערען אין קראנקען־קאסע די כאלופניקעס און אויך די געזעלען, וועלכע זענען ביי די כאלופ־ניקעס בעשעפטיגט.

רעכט אויף דער הנחה אפצושטעלען אנ׳עקסמיסיע אין ווינטער

רעכט צו געניסען פון דער הנחה וועגען אפשטעלען דאס אויספיהרען עקסמיסיעס אין די ווינטער חדשים האבען נישט בלויז ארבייטסלאזע, נאר אויך אויך אויסערגעוועהנליך־ארימע ד. ה. אזעלכע לאקאטארען, וועלכע בעווייזען, אז זיי זענען נישט ביכולת צו צאהלען קיין דירה־געלד צוליב אויסערגעוועהנליכער ארימקייט.

קינדיגען אנ׳ארבייטער צוליב גנבה

אנ׳אונטערנעמער האט רעכט צו בעזייטיגען אויפ׳ן ארט, אהן קינדיגונג, אנ׳ארבייטער פאר בעגיין א גנבה, ס׳קומט איהם אין אזא פאל אויך נישט קיין אורלויב, די דאזיגע סאנקציעס קאנען האבען אנ׳אנווענדונג בלויז דאן, ווען דער אר־בייטער ווערט בעזייטיגט אין משך פון א האלבען חודש, נאכדעם, ווי דער אונטערנעהמער האט זיך וועגען דער גנבה דערוויסט.

דריי נייע פונדאמענטאלע געזעץ־ווערק

אין דזש. אוסטאוו נומ. 82 זענען פערעפענט־ליכט געווארען פאלגענדע דריי פונדאמענטאלע געזעץ־ווערק, וועגען וועלכע מיר וועלען אין די ווייטערדיגע נומערן אויספיהרליכער שרייבען.

I קאדעקס פון התחייבות׳ן

דאס איז א גרויס ווערק, וואס נעמט ארום א גאנצע רייה וויכטיגע רעכטס־געביטען, וועלכע האבען הויפטזעכליך אנ׳עקאנאמישען אונטערשלאק, און זענען ביז איצט רעגולירט געווארען דורכן ציוויל־קאדעקס. דער קאדעקס פון התחייבות׳ן בע־שטימט אלע פארמען און קאנסעקווענצען פון א התחייבות, אויב אנ׳אפמאך נעמט ארום אלע פליכ־טען, וועלכע דרינגען פון פערקויפען, פערדינגען, ארענדירען, בארגען, אנגאזשירען, שענקען, בע־אויפטראגען, בעהאלטען, פון איינשטעלען א שות־פות, רענטע, פון שפילען און געוועטען, איבער־ווייזען, אויסגלייכען און גאראנטירען.

דער קאדעקס פון התחייבות׳ן טרעט אריין אין קראפט פון 1 יולי 1934.

II האנדעלס־קאדעקס

דער נייער פוילישער האנדעלס־קאדעקס אונ־טערשיידעט זיך פון עהנליכע קאדעקסען פון א רייה אנדערע וויכטיגע לענדער מיטן פרינציפ פון סוביעקטיוויטעט ביים בעשטימען די ענינים, וועלכע פאלען ארונטער זיין קאמפעטענץ. אין אנדערע לענדער, וואו מ׳האלט זיך ביים פרינציפ פון אב־יעקטיוויטעט, דעצידירט דער כאראקטער פון דער האנדלונג און נישט די פערזאן, ווער ס׳איז די האנדלונג בעגאנגען. אויב די האנדלונג טראגט א האנדעלס כאראקטער, פאלט זי ארונטער דער יוריס־דיקציע פון האנדעלס־קאדעקס, דארט גייט בלויז וועגען דער טעטיגקייט. אזוי איז אויך געוועזען לויטן אלטען קאדעקס ביי אונז, איצט וועט דעצי־דירען די פערזאן, לויטן נייעם קאדעקס וועלען אונטערליגען זיינע בעשטימונגען די האנדלונגען, וועלכע זענען בעגאנגען דורך סוחרים, דער קא־דעקס שטעלט זיך נישט אפ אויף דער דעפיניציע פון א האנדעלס־טעטיגקייט, נאר פון א סוחר. דער נייער האנדעלס קאדעקס רעגולירט אויך די בעשטימונגען וועגען האנדעלס־רעגיסטער, פירמע, איבערגאנג פון אנ׳אונטערנעמונג, בוכפיהרונג, האנ־דעלס־בעפאלמעכטיגטע, אפענע ספולקעס, קאמאנ־דיט־ספולקעס, האנדעלס־טעטיגקייט, אגענטור, קא־מיס, עקספעדיציע, טראנספארט, שטילע ספולקעס.

דער האנדעלס־קאדעקס טרעט אריין אין קראפט ערשט פון 1 יולי 1934.

III. דעקרעט וועגען ספולקעס מיט בעגרעניצטער האפטונג

דער דעקרעט בעשטימט די ארגאניזירונג פון א ספולקע מיט בעגרעניצטער האפטונג. שטעלט פעסט די קאמפעטענץ פון דער פערוואלטונג. די רעכט פון יעדען שותף, נארמירט די ארדינאציע פון די פערזאמלונגען פון די שותפים, די בוכפיה־רונג, ענדערונגען פון אמאר און גרונד־קאפיטאל, דאס אויסשליסען פון א שותף, זעהט פאר א פער־איניגונג פון עהנליכע ספולקעס, אנ׳איבערגעשטאל־טונג פון ספולקעס, א שטראפליכע און ציווילע פעראנטווארטליכקייט פון דער ספולקע־פערוואלטונג.

דער דעקרעט וועגען ספולקעס מיט בעגרע־ניצטער האפטונג טרעט אריין אין קראפט פון 1. יאנואר 1934.

נייע געזעצען

פליכט פון יורידישע פערזאנען צוזא־מענצושטעלען בילאנסען און בעריכטען

אין דזש. אוסטאוו פון 29. אקטאבער ה. י. איז פערעפענטליכט א פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט, וועלכע ווארפט ארויף אויף די אזוי גערופענע יורידישע פערזאנען (אקציע־געזעלשאפטען, קאאפעראטיוון, פערבאנד מיט בעגרעניצטער האפ־טונג), וועלכע זענען מחויב צו פיהרען האנדעלס־ביכער, די פליכט צוזאמענצושטעלען בילאנסען, צו שליסען די אפרעכנונגען (הזקות און רווחים) און צו מאכען יעהרליכע בעריכטען.

אין די בילאנסען דארף ווערן אויסגערעכנט דאס גאנצע פערמעגען, וואס בעשטייט פון אומבע־וועגליכע, בעוועגליכע גיטער, געלט, פראצענט־פאפירען, חובות אפצונעהמען, קאוציעס, אודזשא־לען, זאפאסען א.א.וו.

די יעהרליכע בעריכטען מוזען ענטהאלטען אנ׳אויסצוג פון די אדמיניסטראציע־קאסטען, פא־בריקאציע, פינאנץ־קאסטען, ווי די שכירות פון דער אדמיניסטראציע און טעכנישע לייטונג, געוועהנליכע אנגעשטעלטע, סאציאלע פערזיכערונגס־קאסטען און פראצענטער פאר הלוואות.

פאר נישט אויספיהרען די דערמאהנטע פעראָרדנונג דראהט א שטראף לויט׳ן 280 ארטי־קעל פון שטראף־קאדעקס ביז 6 חדשים תפיסה.

פרייער האנדעל מיט זאלץ

אין הסכם מיט דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט פון 27 אקטאבער ד. י. ווערען פון 1 יאנואר 1934 אפגעשאפט אלע קאנצעסיעס אויף הורטאווע האנדעל מיט זאלץ, פון דאן אן וועט מען אויף א זאלץ־האנדעל נישט דארפען האבען קיין שום ערלויבנישען פון דער פינאנץ־מאכט.

האנדעל מיט אלקאהאל־געטראנקען

אויף הורט־האנדעל מיט שפריט וועט מען נישט דארפען קיין ערלויבניש פון דער פינאנץ־מאכט. מ׳וועט מעגען פיהרען אזא האנדעל בלויז אויפ׳ן סמך פון א געשלאסענעם אפמאך מיט׳ן שפריט־מאנאפאל.

וואס שייך פערקויף פון ביער און אנדערע געטראנקען, וועלכע ענטהאלטען ווייניגער ווי 4 און א האלבען פראצענט אלקאהאל, וועט מען אויך נישט דארפען קיין קאנצעסיע, ס׳וועט בענוג זיין בלויז צו מעלדען וועגען דעם דער פינאנץ־מאכט.

ביידע בעשטימונגען זענען שוין געזעצקרעפטיג.

10 % צושלאג צום אומזאץ־שטייער

אנהייבענדיג פון 4. קווארטאל ל. י. (פון 1. אקטאבער) וועלען די אינדוסטריע־אונטערנעה־מונגען פון די ערשטע 5 קאטעג. I, II, III, IV און V ק. צאהלען אומזאץ־שטייער מיט א צושלאג פון 10 פראצענט, א חוץ דעם אלטען 10־פראצענ־טיגען צושלאג.

דיין טאכטער

(ערצעהלונג) • פון פראנצויזישען • פון נ. פערלמאן

סילוויע האט אויפגעקנייטשט דעם אפענעם בריף און איבערגעלייגט טיש אין זאל.

— נו, דו געזעהסט אהין? — האט בערטא סאל־טער געפרעגט.

סילוויע האט אויפגעהויבען איהרע גרויסע, ברוינע, סאמעטענע אויגען אויף דער מוטער. די מוטער, א גלייכע, מיט קורץ־געשוירענע אפגע־צויגענע האר, מיט אנ׳אויסדרוק פון שטרענגער אומגעדולד אויף איהר לאנגען, בלאסען פנים, האט געוואוינט אויף אנ׳ענטפער.

— איך וועל טון, ווי דו וועסט מיר הייסען, מאמע, — האט סילוויע געענטפערט.

— אזוי ווי דער טאטע פערלאנגט, אז דו זאלסט קומען איהם זעהן, דארפסטו געהן, — האט בערטא סאלטער ארויסגעזאגט טרוקען, — וואלסט שוין געמעגט ביז איצט וויסען, אז איך בין א פרוי פון פליכט. איך האב עס בעוויזען מיט מיין גאנצען לעבען, ווען דיין פאטער האט מיך פער־לאזען איבערלאזענדיג א בריף...

— יא, איך וויס. מאמע דו האסט עס שוין מיר דערצעהלט, — האט סילוויע זי איבערגעשלאגען.

דער מוטערס גרויסע אויגען האבען זיך אנגע־צונדען:

— איך גלויב, אז איך האב א רעכט צו דער־צעהלען דיר עס נאכאמאל... עס איז וויכטיג, אז דו זאלסט עס וויסען...

ווי א געטרייע טאכטער, האט סילוויע זיך אנ־געוואוינט מיט געדולד און האט אויסגעהערט נאך אמאל די מאדנע געשיכטע, ווי אזוי מיט 6 יאהר צוריק — סילוויע איז דעמאלט אלט געווען 13 יאהר, — איז איהר פאטער גאר אומגעריכט אוועק פון הויז און איז מעהר נישט געקומען צוריק...

— יא, מיין טאכטער, — האט בערטא סאלטער געפירט ווייטער, — דו דארפסט וויסען, אז פון אלע זיינע חסרונות האט דיין פאטער דעם ערגסטען חסרון: ער איז א שוואך מענשעל... עס איז א שאנדע פאר לייטען, א פאטער פון א קינד זאל זיך לאזען פערדרעהען א קאפ פון עפעס דארט א גאסען־מויד... איך בין זיכער, אז ער האט שפעטער חרטה געהאט אויף זיין נארישקייט און געוואלט געהן צוריק צו זיין פרוי און קינד, די מויד האט איהם אבער געהאלטען פעסט... און איצט, גאט ווייסט, וואס עס איז געווארען פון איהם.

— אבער, מאמע, ער שרייבט דאך דא אין בריף, אז ער מאכט גוטע געשעפטען, און ווידער האט ער די אלע יאהרען נישט פערפעהלט צו שיקען אונז מיט דער פרייער האנד געלד אויף צו לעבען....

בערטא סאלטער האט א ציה־געטון מיט די אקסעל:

— ס׳געהט דא נישט אין געלד... — האט זי אומגעדולדיג אפגעהאקט. — דו האלסט, הייסט עס, פאר רעכט, אז דיין פאטער זאל אין א שעה נעם מאג פערלאזען דאס הויז און אנטלויפען מיט אנ׳אנדערע פרוי?

— וואס פאר א סארט פרוי איז זי?

בערטא סאלטער איז אויפגעשפרונגען..

— איך קען זי נישט... איך האב זי קיינמאל פאר מיינע אויגען נישט געזעהן. אבער איך שטעל זיך שוין פאר!... זי האט איהם פערפיהרט. האט איהם אריינגעצויגען אין איהר נעץ... אזויבע פרויען שטעלען זיך פאר קיין זאך נישט אפ... און דיין פאטער האט, פערשטעהט זיך, זיך ריכטיג פער־פלאנטערט... ער איז א שוואך מענשעל, א שמא־טע....

סילוויע האט א שמייכעל געטון.

— א, מאמע... — האט זי באר געוואגט צו זאגען...

— און ווען וויל ער, אז דו זאלסט קומען צו איהם? — האט די מוטער געפרעגט.

— מארגען, ארום דריי בייטאג. ער שרייבט, אז איך זאל קומען צו איהם אין האטעל.

אויף מארגען, ארום דריי נאכמיטאג, איז סיל־וויע מיט א קלאפעדיג הארץ אריינגעקומען אין דעם האטעל, וואוהין דער פאטער האט איהר גע־הייסען קומען. די מוטער האט זי געהאט צוגע־פיהרט כמעט ביז צום אריינגאנג פון האטעל און האט איהר אנגעזאגט מיט׳ן האלבען ווארט וואס צו רעדען.

— זאג איהם, דעם טאטען דיינעם, — האט זי פערענדיגט מיט פעסטקייט, — אז כאטש ער האט מיר אנגעטון אזוי פיל צרות, בין איך פונדעסטוועגען גרייט איהם צו פערגעבען. דיין פלאץ איז לעבען דיין פרוי און קינד. אויב ער וועט זיין א פיינער מענש, מעג ער צוריקקומען... האסט פערשטאנען?

— יא, יא, מאמע זיי רוהיג.

סילוויע איז אריינגעקומען אין דער „לאבי" פון האטעל. אין א ווייטען ווינקעל האט זי דער־זעהן א הויכען מאן מיט ברייטליכע האר, געמישט מיט גרוי. ער האט זיך א צאפעל געטון, ווען ער האט זי דערזעהן. סילוויע האט גלייך דערקענט איהר פאטער, ער האט זיך קוים געביטען. מיט א לעבעדיגען גאנג איז ער איהר געגאנגען ענט־קעגען און האט זיך זעהר צארט ארומגעכאפט מיט איהר.

— טאכטער מיינע, סילוויע, ווי דו ביזט עס אויסגעוואקסען!...

— ער איז שוין זעקס יאהר, זינט מיר האבען זיך געזעהן...

— ביזט געווארען זעהר א שעהן מיידעל. איך בין אזוי גליקליך צו זעהן דיך ווידער. איך האב געווארט אויף דעם טאג מיט דער גרעסטער אומגעדולד....

ער איז א ווייניג אנשטויגען געווארען. באלד אבער האט ער ווידער גענומען רעדען, ענטפער־רענדיג אויף סילוויעס שטומען בליק:

— מיין טייער טעכטערל... איך וויים, דו טראכסט, אז עס האט זיך געוועגדעט אין מיר צו זעהן זיך מיט דיר פריהער אדער אפילו איינ־גאנצען נישט אוועקצוגעהען פון הויז... איך וועל דיר באלד אלץ קלאר מאכען... אבער דערצעהל מיר פריהער בייעס פון דער מאמען...

— די מאמע פיהלט זיך גאנץ גוט..

סילוויע האט אבער מיטאמאל זיך דערמאהנט, וואס די מוטער האט איהר געהאט אנגעזאגט, און זי האט גלייך צוגעגעבען:

— יא, אזוי גוט. ווי זי קאן זיך פיהלען ביי אזעלכע אומשטענדען...

— וואס האט זי דיר געזאגט זאגען מיר? — האט דער פאטער געפרעגט.

ער האט צוגערוקט א שטוהל פאר דער טאכ־טער און האט אליין זיך אויך אוועקגעזעצט.

— דא וועלען מיר קאנען רוהיג רעדען. איך וואלט בעדארפט דיר, טאכטער, אלץ קלאר מא־כען, אבער...

— אבער דו ווייסט נישט... — איז סילוויע איהם אריינגעפאלען אין די רייד.

ער האט זי אנגעקוקט און גענומען באלד ווייטער רעדען, שוין מיט דעם פולסטען צוטרוי צו זיין אפגעווארעמטער טאכטער.

— יא, מיין קינד, האסט געזאגט דאס ריכטי־גע וואס, איך זאג נישט, דיין מוטער איז אודאי א הייליגע פרוי און איז ווערט א בעסערען מזל, ווי זי זאלט עס געהאט ביי מיר. אבער צוריק־געדעדט, ווייס איך נישט, צי זי איז טאקע אזוי אומגליקליך, ווי מען קאן מיינען. זעהסט טאכ־טער, כדי צו זיין אומגליקליך, מוז מען האבען א הארץ און קאנען פיהלען. אבער דיין מוטער געהערט צו יענעם סארט פרויען, וואס אויב זיי האבען נישט פון וואס צו ערגערען זיך, געהט זיי נישט איין דאס לעבען. איך רעכען, אז זי האט ערשט גאר אויפגעלעבט, ווען איך האב זי פער־לאזען...

סילוויע האט ווידער אנגעשטעלט אויף איהר פאטער א פרעגענדיגען בליק.

— יא, יא, — האט דער פאטער גערעדט ווייטער, — דיין מוטער מוז שטענדיג זיך בייזערען, זיך קאכען, ווייזען, אז זי האט די מאכט, האבען טענות צו דער וועלט... ווען זי האט מיר גארנישט געקאנט פארוואַרפען, האט זי מיך גלאט אזוי געמאטערט... אהן שום גרונד... איך האב אודאי

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג	נאוועמבער
5	זון-אויפגאנג 6.33
טז	זון-אונטערגאנג 4.05
מרחשון תרצ"ג	

וועגן געלד-איבערווייזונגען און ארייינפוהר-ערלויבענישען
קאנפערענץ אין דער האנדעלס-קאמער

דאס האנדעלס-מיניסטעריום האט צוגעשיקט צו דער האנדעלס-קאמער א פראיעקט פון א נייער פארארדנונג וועגן געלד-איבערווייזונגען ביים אימפארטירען סחורה. ס'האנדעלט זיך וועגן די לענדער, וואס מאכען שוועריגקייטען ביים איבער-ווייזען געלד קיין פוילען, וועגען דעם אופן פון בעקומען פרייע ארייינפוהר-דערלויבענישען א.ד.גל. אין צוזאמענהאנג מיט דער פארארדנונג.

אין דעם 28 אקטאבער ד. י. פארגעקומען א קאנפערענץ מיט פארטרעטער פון די פראינטערעסירטע קרייזען.

היינט און מארגען
צאהלט איין די צווייטע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה!

היינט, זונטאג און מארגען, מאנטאג זענען די לעצטע טעג איינצוצאהלען די צווייטע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה.

דער אפעל פון דער רעגירונג צו קומען צו הילף דער מלוכה דורך צייכנען די אינערליכע, נאציאנאלע הלוואה, איז דורך דער גאנצער געזעלשאפט אין פוילען אויפגענומען געווארען מיט דער גרעהעריגער. מיט דער פולער פערשטענדניש, אפילו מיט התלהבות. אלע האבען זיך אפגעגעבען א דין וחשבון, אז צייכענענדיג די הלוואה, העלפען זיי מיט צו שאפען אין פוילען דעם מצב פון סטאבילקייט, פון פינאנציעלער און וואלוטע-גלייכגעוויכט, אהן וועלכער עס איז אוממעגליך צו בעקעמפען דעם ווירטשאפטליכען קריזיס און זיינע פאלגען.

די בעפעלקערונג האט דעריבער געצייכענט די הלוואה מיט א ברייטער האנד: די געצייכענטע סומע איז כמעט דריימאל אזוי גרויס, ווי די אנגעמערקטע סומע, אנשטאט 120 מיליאן זלאטיס, ווי די רעגירונג האט געהאט פאראויסבעשטימט, איז געצייכענט געווארען העכער 300 מיליאן זל.

ביים צייכענען די הלוואה איז פאר דעם בירגער געווען קלאהר, אז ער האנדעלט דא אין אינטערעס פון דער מלוכה און אין זיין אייגענעם אינטערעס: ער לאקירט זיין קאפיטאל אויף גינ-סטיגע בעדינגונגען, דער קאפיטאל ווערט פערצינזט אויף 6 פראצענט, ער איז געזיכערט מיט'ן גאנצען פערמעגען פון דער מלוכה און וועט געצאהלט ווערען אין א פערהעלטנישמעסיג קורצען טערמין פון 10 יאהר.

די יודישע בעפעלקערונג האט געצייכענט די הלוואה מיט דעם פולען בעוואוסטזיין פונ'ם ווערט, וואס עס האט פאר איהם די מלוכה, וועל-כע איז נישט איינמאל ארויסגעטרעטען דורך איהרע פארשטייער אויף דער אינטערנאציאנאלער ארענע אין שוץ פון יודישען כבוד און יודישע רעכט. די יודען האבען געצייכענט די הלוואה אפילו אין א גרעסערע פראפארץ, ווי עס ערלויבט זיי זייער מצב אין דער צייט פון שווערען קריזיס.

די ערשטע פליכט לגבי דער הלוואה איז אזוי ארום ערפילט געווארען: די בירגער האבען די הלוואה געצייכענט, אבער דאס איז נאך ווייניג. די געצייכענטע סומען דארפען געצאהלט ווערען! איל האבען דאס שוין בעוויזען צו טון אין משך פון חודש פון דער ערשטער ראטע אן. פיל האבען דערמיט געווארט ביז צום לעצטען טאג. אט די טארען נישט פערגעסען, אז היינט און מארגען פאלט טאקע אויס דער לעצטער טערמין צו צאה-לען די צווייטע ראטע. ווער עס האט גענומען אויף זיך א התחייבות, מוז זיין חוב ערפילען! היינט און מארגען וועלען אלע בירגער, אלע יודען-בירגער איינצאהלען די צווייטע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה!

* * *

פאר דער בעקוועמליכקייט פון די צייכנער וועלען היינט, זונטאג, אלע פינאנץ-אמטען זיין אפען פון 9 ביז 3 נאכמיטאג און מארגען, מאנטאג פון 8 פריה ביז 6 אוועגד אהן הפסקה.

געפונען אנ'אוצר אין קאנסטאנטין
בעת'ן האקען א וואנד איז א יודישער שטוב האט מען געפונען איינגעמויערט א גרויסען אוצר

א געוויסער משה ווארסקי, אויף דער לאנגער גאס, אין קאנסטאנטין, האט היינטיגען דאנערשטאג געדונגען צוויי מויערערס, זיי זאלען ביי איהם אין דער וואוינונג אויסהאקען א נייעם צוג, ווייל ער וויל שטעלען נאך אנ'אויוון.

די מויערערס האבען זיך גענומען צו דער ארבייט, אבער ס'איז שווער געגאנגען, ווייל זיי האבען אין דער וואנד, וועלכע זיי האבען געהאקט אנגעטראפען אויף עפיס א הארטע כלי. זיי האבען ווייטער געטון זייער ארבייט און דאן האבען זיי בעמערקט, אז אין דער וואנד איז איינגעמויערט א גרויסער ערדענער טאפ, זיי האבען אדורכגעהאקט דעם טאפ און צו זייער גרעסטע איבערראשונג האבען זיי געזעהען, אז פון דעם צופלאצטען טאפ הויבען זיך אן צו שיטען גאלדענע און זילבערנע מטבעות. זיי האבען זיך וועגען דעם נישט געוואלט וויסען מאכען און אנגעהויבען אנצושטאפען די טאש מיט די מטבעות, וועלכע האבען זיך דארט געפונען אין א גרויסער צאהל, דערוויל איז גראד אין צימער ארייינגעקומען ווארסקי און געזעהען דעם אוצר. באלד האט זיך ווענען דעם דערוואוסט די פאליציי, וועלכע האט קאנפיסקירט דעם געפו-נענעם אוצר, וועלכער זאל האבען גאר א גרויסען ווערט. די מטבעות זענען שוין גאנץ אלט, פון די נאפאלעאנישע צייטען. קיינער קען אין קאנ-סטאנטין נישט זאגען, פון וואנען דער אוצר האט זיך דארט געקענט נעהמען. די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

דער פאז טאר-עאוש
האט פאר זיין חוצפה און שקרים צו זאגען און צו זינגען

(2) דאס לאדזער שטאטישע געריכט האט געהאט א שמיקפל ארביים מיט איינמאל צו משפט'ן 2 מאל דעם רעדאקטאר און ארויסגעבער פונ'ם כוליגאנישען בלעטעל „פראנר" (געוועז. „ראזוואי") וואס איז בשעתו צוגעמאכט געווארען דורך דער מאכט.

איין מאל האט זיך עס געהאנדעלט וועגען אנ'ארטיקעל „דאזער פאליציני", וועלכער איז גע-ווען אפגעדרוקט אינם „פראנד" דעם 6 אפריל ה.י. און אין וועלכען עס איז בעליידיגט געווארען די פוילישע רעגירונג און די געזעצגעבערישע מאכט.

דערפאר איז טשאיעווסקי פערמשפט געווא-רען אויף 2 חדשים אומבעדינגטען ארעסט און צו בעצאהלען 200 זלאטעס שטראף.

דער צווייטער אויפטו טשאיעווסקי'ס איז געווען פאלגענדער:

דעם 20 אפריל ה. י. איז „פראנד" געווען אפגעדרוקט אנ'ארטיקעל א. נ. „כאראקטעריסטישע דראהונגען", אין וועלכען טשאיעווסקי האט פוב-ליקירט אנ'אנאנימען בריף, וואס איז כלומרשט צוגעשיקט געווארען דורך עפיס א „לעגיאן פון יונגע יודען" (!) צום אלטשטעטישען קשיאנדז היפאליט מישינסקי, מיט דער דראהונג, אז אויב ער וועט נישט אפשטעלען די אנטיסעמיטישע אק-ציע אויף אלטשטאט, וועלען זיי — ד. ה. דער „לעגיאן פון יונגע יודען" — דעמאלירען דעם אלטשטעטישען קאשטשאל.

פאר דעם דאזיגען ארטיקעל האט טשאיעוו-סקי בעקומען א פסק-דין פון געריכט — א חודש אומבעדינגטען ארעסט, און צו בעצאהלען 100 זלאטעס שטראף.

מ'טאר נישט פערהאלטען דעם לאקאטאר'ס זאכען

(2) ביי בראניסלאוו יאקובאווסקי (שיערא-קאווסקיעגא 57)) האט געוואוינט א צייט לאנג א געוויסער סטאניסלאוו שולטשעווסקי.

שולטשעווסקי איז געבליבען שולדיג יאקו-באווסקי'ן דירה-געלד 35 זלאטעס, און ער האט זיך געוואלט ארויסציהען צו זיינעם א קאלעגע, בכדי דער חוב זאל נישט וואקסען.

האט יאקובאווסקי גענומען און פערהאלטען אלס משכון שולטשעווסקי'ס פערשידענע זאכען פאר אנ'ערך 50 זלאטעס.

דערפאר האט יאקובאווסקי נעכטען בעקומען א פסק-דין פון געריכט צו זיצען א וואך אין ארעסט און צו בעצאהלען די געריכטס-הוצאות.

אין דעם אונאפהענגיגקייטס-טאג
וועט פארקומען א גאסן-זאמלונג אויף צו בויען פאלקס-שולען

(2) אויף דעם אומאפהענגיגקייטס-טאג, דעם 11 נאוועמבער, האט די געזעלשאפט צו שטיצען דעם אויפבוי פון פאלקס-שולען, בעקומען א דער-לויבעניש אויף איינצואָרדנען א זאמלונג אין די גאסען, (אין גאנצען לאנד) און אין לאדז ווערען שוין געמאכט די נויטיגע הכנות דערצו.

אין דעם טאג וועלען אין די גאסען און עפענטליכע לאקאלען פערקויפט ווערען ספעציעלע אפצייכענונגען און בראשורען.

דער סינדיקאט פאר קליידער-עקספארט
האט אנגעהויבען זיין טעטיגקייט

(אג) לוים'ן בעשלוס פון האנדעלס מיניס-טעריום, וואס האט פאר די מיטגלידער פון סינ-דיקאט פאר קאנפעקציע-עקספארט אנערקענט דאס אויסשליסליכע רעכט צו בענוצען זיך מיט די אויסגלייכונגס צוגאב אפצאהלען ביים עקספארט פון קליידער, האט די דאזיגע ארגאניזאציע דעם 1-טען נאוועמבער אנגעהויבען איהר טעטיגקייט. מיט דעם סינדיקאט פיהרט אן ה' וואצלאוו לא-בערם.

אונאפהענגיג פון די פירמען, וואס האבען דעם סינדיקאט געגרינדעט, זענען אויך צו איהם צוגעטרעטען די קליידער עקספארטערען פון ביא-ליסטאק און אנ'ערך 30 קליינע לאדזער פירמען, וואס פערנעהמען זיך מיט'ן קליידער עקספארט און פיגורירען אויף דער ליסטע פון די עקספאר-טערען אין די האנדעלס-קאמער. דאס ווייטערדיגע פערשרייבען אין דער ליסטע איז אפגעשטעלט געווארען אויף אנ'אונבעגרעניצטער צייט. דער סינ-דיקאט פון קליידער עקספארט טראגט דעם כאראק-טער פון א צענטראלע פערקויפס-ביורא אויף קאמי-פון דאמען, מענער און קינדער קאנפעקציע, וואס ווערט פראדוצירט פון די פירמען, וואס געהערען צום סינדיקאט. דער סינדיקאט איז געשלאסען גע-ווארען אויף 3 יאהר.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1913

מארגען, מאנטאג, דעם 6 ד. ח. דארפען זיך צושטעלען צו רעגיסטראציע אין מיליטער-פאליציי-אישען ביורא (פיעטריקאווער 165) די יונגעלייט, וואס וואוינען אויפן שטח פונם 5 פאליציי-קאמי-סאריאט אויף די אותיות:

F G

פון 12-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

R S Sz T U W Z Ż Ź

איבערמארגען, דינסטאג, ד. 7 ד.ח. פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

H Ch I

און פון 3-טען קאמיסאריאט

A B C D E F

אויך דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיס-טראציע די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1910 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער פליכט פון מיליטער-דינסט.

די פליכט צוזושטעלען זיך איז אויך חל אויף מענער, וועלכע זענען נישט אפיציעל קיין פוילישע בירגער און קענען נישט דערוויזען, אז זיי זענען בירגער פון אנ'אנדער מלוכה, און וואוי-נען אין לאדז אויף צוזיגערופענע „קארטי פא-בימו'ס".

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רעגי-סטראציע אין ענטשפרעכענדען טערמין וועט אד-מיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען מיט 3000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
דער לאנג ערווארטעטער סאוויעטישער פילם א. נ.
— I —
„קין און ארטעם"
דאס בילד העלט דעם צושויער אין שפאנונג.
— II —
„דער גורל"
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאג—12.30 א זייגער בייטאג

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" 20 נארוטאוויטשא 20
ארטיסט. לייטונג: דוד זיידערמאן
לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונגען פון אונזערע ליבלינגע
חנה לערנער — און — דוד זיידערמאן
צוזאמען מיט'ן ערשטקל. אנסאמבל: פרויען: בעזמאן, פארערטאן, צמיליך, קארעני, ראזענצווייג רוביגא.
מאנער: באלבירסקי, גוטמאן, גאלדשטיין, האמבורגער, הערשקאוויטש, חאלף, פאלאגסקי, : חיליך.
היינט, זונטאג, 9 אווענד צום לעצטען מאל די פרעמיערע
„אנאכט פון ליבע"
פריילינע אפערעטע אין 3 אקטן מיט א פראלאג — פון ראזענבערג. —
מארגען, מאנטאג, 9 אווענט פאפולערע פארשטעלונג
„געלד, ליבע און שאנדע"
פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

וואַריעטע-דאַנסינג
„טאַבאַרין"
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

היינט און טעגליך!
3 פאָרשטעלונגען 3

1) פון 5 נאָכמיטאָג ביז 8 אָוונט
„FIVE" מיטן רעקאָרד-פּראָגראַם
2) פון 8 ביז 11 אָוונט
„MUSIC - HALL"
די גרעסטע וועלט-סענסאַציע
אינטערנאַציאָנ. טורנירע פון
דאַמען-רינג-קאַמפּען
אויף דער גאַנצער רעזערוו-פּראָגר. און טענץ
3) פון 11 ביינאַכט ביז פריה
KABARET - DANCING
16 נומערן וועלט-אַטראַקציעס 16
טענץ אויף 2 פּאַרקעטן. איינטריט פריי.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ש. יאַנקע-לעוויטש (אַלטער מאַרק 9), ז. שטעקעל (לימאַ-נאָווסקיעגאָ 37) ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6) ס. האַמבורג (גלוּבנאַ 50), ל. פּאַוולאָווסקי (פּעט-ריקאָווער 307), א. פּיאָטראָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91).

א יודישער מיליטערישער בית-עולם אין לאָדז
בעזוך פון הויפּט-ראַבינער, קאַפּיטאַן ברוך שטיינבערג

אין לאָדז וויילט זייט איניגע טאָג דער הויפּט-ראַבינער פון דער אַרמעי, קאַפּיטאַן ברוך שטיינבערג, ער איז געקומען קיין לאָדז אין דינסט-ליכע ענינים. צ. א. וועגען שאַפען א יודישען מיליטערישען בית-עולם אין לאָדז.

פאַר'ן נישט אויסצאָהלען צו דער צייט

(2) דאָס סטאַראָסטווע-געריכט האָט נעכטען פאַרמשפּט אויף 2 וואָכען אומבעדינגטען אַרעסט די צוויי אינהאַבער פון דער פירמע „שעפּאַנאַ" (פּאָדלעשנאַ 14) עדוואַרד ווילפאַרד און שלמה גיידמאַן, פאַר'ן נישט אויסצאָהלען זייערע אַרביי-טער צו דער צייט דעם אַרבייטס-לוין.

אַנ'אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע
צום גליק — אָהן מענשען - קרבנות

(2) אויפ'ן וועג קיין פּאַביאַניץ איז נעכטען געשעהן א קאַטאַסטראָפע מיט'ן אויטאָבוס ל. ד. 82,74 אָנגעפיהרט פונ'ם שאָפער שמואל פּשעבידאַ.

דער אויטאָבוס האָט זיך איבערגעקעהרט אויף דער טראַמוואַי-ליניע און אויף א האַלבע שעה פאַרלייגט דעם וועג.

די 12 פּאַסאַזשירקעס, מאַרק - הענדלערקעס, זענען אָפּגעקומען מיט בלויזען שרעק.

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע
קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 10—1 מיטאָג.
פאַר פרויען א ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזן

מאַרגען וועט אַרויסגעטראָגען ווערען דער אורטייל
איבער די שולדיגע אין דער סיסטעמאַטישער גנבה ביי „י. ק. פּאָזנאַנסקי"

(2) פּידוע האָט זיך דעם פאָריגען מאָנטאָג אָנגעהויבען אין לאָדזער קרייז-געריכט דער פּראָ-צעס פון 11 פּערזאָן, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין סיסטעמאַטישען גנב'ענען גאַרן אין דער פאַב-ריק פון „י. ק. פּאָזנאַנסקי".

נעכטען האָבען געריעדט ביידע צדדים, און דער אורטייל זאָל אַרויסגעטראָגען ווערען מאָרגען, 12 א זייגער.

רעפּאַרמירען דעם עקספּאָרט פון טעקסטיל-סחורה
מעמאָריאַל פון דער האַנדעלס-קאַמער צום האַנדעלס-מיניסטעריום

דעם 14-טען אָקטאָבער ד. י. האָט די לאָד-זער האַנדעלס-קאַמער צוגעשיקט דעם האַנדעלס-מיניסטעריום אַנ'אויספיהרליכען מעמאָריאַל וועגען רעפּאַרמירען דעם עקספּאָרט פון טעקסטיל-סחורות. צום מעמאָריאַל האָט די האַנדעלס-קאַמער ביי-געלעגט פאַרשידענע מוסטערן פון סחורה.

באַלפור-פייערונג אין „אהל-יעקב"

צוליב דעם 16-טען געדענק-טאָג זינט עס איז ערשינען די באַלפור-דעקלאַראַציע איז נעכטען שבת פריה איינגעאָרדענט געוואָרען א פייערונג אין דער שוהל „אהל יעקב" אין דער אָנוועזענ-הייט פון די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאָמי-טעט און ועד פון „אהל יעקב". עס איז געקומען א גרויסער עולם.

צוערשט איז פאָרגעקומען א געלעגענהייטס-פייערונג צוליב א בר-מצוה און דערביי האָט דער מטיף פון דער שוהל ה' א. לובאַשיצקי געהאַלטען א געלונגענע רעדע.

די אייגענטליכע באַלפור-פייערונג הויבט זיך אָן מיט א „הללויה" געזונגען דורכ'ן חזן ה' טאַפּעל מיט'ן כאָר. דאַרויף זינגט דער כאָר „שויתי" און דער חזן מאַכט א „אל מלא רחמים" דעם פאַרשטאָרבענעם לאָרד באַלפור, אַלס איינעם פון די חסידי אומות העולם. ה' משה לימאַן האַלט דאָ א לענגערע רעדע - מענינא דיומא. ער רעדט אַרום די בעדייטונג פון דעם היסטאָרישען אַקט, דערמאָנט די שוועריגקייטען און שטערונגען אויפ'ן וועג פון דער פולשטענדיגער רעאַליזירונג פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע און שטרייכט אונטער דעם פאַקט, אז דוקא אין א מאָמענט ווען די דאָזיגע שטערונגען שיינען צו זיין גרעסער, ערשיינט אַנ'ערקלערונג פון ענגלישען קאָלאָניען - מיניסטער, וועלכער בעשטעטיגט נאָכאַמאָל דעם אינהאַלט פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע.

ה' לימאַן שטעלט זיך אָפּ בעזונדערס אויף דער מפעל אַרלאָזאָראָוו-אַקציע, וואָס ווערט איצט געפיהרט און פאָדערט אויף צו בעטייליגען זיך אַקטיוו אין דער דאָזיגער זאַמעל-אַרבייט, כדי צו ערמעגליכען צו שאַפען אין איצטיגען מאָמענט א נייעם קאָלאָניזאַציע-צענטער אין ארץ-ישראל אויפ'ן נאָמען פון טראַגיש-פאַרשטאָרבענעם חיים אַרלאָזאָראָוו, וועלכער איז געפאַלען אויף זיין פּאָסטען אינמיטען פון זיין אונערמידליכער אַרבייט פאַר דער רעאַליזירונג פון דער באַלפור-דעקלאַ-ראַציע.

די רעדע פון ה' לימאַן מאַכט א שטאַרקען רושם אויף די פאַרזאַמעלטע און מיט'ן געזאַנג פון „התקוה" ווערט די איינדרוקספולע פייערונג פאַרענדיגט.

בעת די עליות האָט מען מנדר געווען לטובת דעם קרן קימת.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס-קראַנק
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.
עהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוענד, זונטאָג פון 9—11 ביי טאָג.

א צווייטע זיידען-אַפּאַראַטור אין פּוילען ווערט געשאַפען אין לאָדז

(אג) די פירמע ק. ט. בוהלע אין לאָדז האָט אַרויסגעשיקט צירקולאַרען אין וועלכע זי מעלדעט אַלע פאַראינטערעסירטע פירמען, אז פון 10 נאָ-וועמבער ווערט געעפענט א אָפּטיילונג פון זיידען אַפּרעטור. דאָס וועט זיין, נאָך דער פאַבריק אין ראַקיטשע, די צווייטע זיידען אַפּרעטור אין פּוילען.

ווי בעוואוסט האָט די זיידען אַפּרעטור אין ראַקיטשע אויסגענוצט איהר מאָנאָפּאָליסטישע שטע-לונג און גענומען פון די פאַבריקאַנטען פּרייזען מיט 100 ביז 150 פּראָצענט טייערער ווי אין די אויסלענדישע אַפּרעטורען. איצט, נאָכדעם ווי עס ווערט געשאַפען א צווייטע זיידען אַפּרעטור, וועט אויך די „ערשטע" מוזען פאַרקלענערען די פּרייזען, ווייל די זיידען אינדוסטריע וועט נישט זיין אָנגע-וויזען נאָר אויף איין איינציגע פאַבריק. דער ציר-קולאַר פון דער פירמע בוהלע איז מצד דער פאַר-אינטערעסירטער זיידען אינדוסטריע אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס צופרידענהייט.

קונסט-זייד פון בעלגיען
סען מען אַרויספיהרען מיט ספּע-ציעלע דערלויבענישען

ווי די האַנדעלס-קאַמער איז מודיע, וועלען די סוחרים, וואָס וועלען אַרויספיהרען גאַרן און שטאָפען פון קונסט-זייד, מוזען האָבען ספּעציעלע דערלויבענישען פון בעלגישען האַנדעלס-מיניסטע-ריום.

פאַבריקס-סכסוכים

(2) מחמת'ן נישט האָנאָרירען די כללים פונ'ם קאָלעקטיווען אָפּמאַך זענען אויסגעבראָכען סכסוכים אין די פירמעס: „לעווקאָוויטש" (פּאָ-מאָרסקאַ 69), און „ראָזען און ווישליצקי" (קי-לינסקיעגאָ 202).

אויך אין דער פאַבריק פון „יוליוש קינ-דערמאַן" זענען בעקינדיגט געוואָרען 40 עלטערע אַרבייטער, און אויף זייער אָרט ווערען אָנגענומען נייע.

אין אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט זענען וועגען די ענינים צונויפגערופען געוואָרען קאָנפערענצען.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל-גאַס 19, טעל. 125-17
עהמט אָן פון 1—2 ביי טאָג און פון 4—7 נאָכמ.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער- שוואַכע-בעהאַנד-לונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 ביי טאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען.

מעכאַנישע שלייפערייי
פירמע ע. האַו און יודעל זשיכלינסקי
אין לאָדז, שענקעוויטשאַ 3/5, טעל. 248-86.
אַזוי ווי די פירמע שפּענדעט יעהרליך 1.200 זל. לטובת די אָרימסטע יודישע קינדער, און דאָס געלד ווערט אַריינגעטראָגען אין ראַבינאַט, ווענדען מיר זיך צו אַלע יודישע שניידערס, פריזיערס, פליישערס, דרוקערס, איינבינדער זאָווי צו פּריוואַט-פּערזאָנען צו אונטערשטיצען אונזער פירמע און צו געבען אַלערליי מכשירים, וואָס האָבען א שייכות פון שלייפעריי און כירורגישע. מיר נעהמען אויך אָן שניידער-מאַשינען צו רעפּערירען, רייניגען א. ז. וו.
מיר פיהרען אויס די אַרבייט סאָליד און 50 פּראָצענט נידריגער ווי די קאָנקורענץ-פּרייזען. שנעלע און צופרידענשטעלענדע אויספיהרונג.
מיט אַכטונג
E. Hau i Jdeł Żychliński.
6033

ר. איזראַעל
דירעקטאָר אַדאָלף גאָלד
סענסאַציאָנעל-שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען
82

אַ־אַ מיטן גראַף האָבען זיך אָנגעקוועטשט אויף דער ווייכער אָנלעהן-סאָפע, און געטרונקען טיי. ראַשעוויטש האָט זיך אַלץ בעהנטער צוגערוקט צו דער אַרטיסטקע און זיך געטוליעט צו איהר. אַדאַ האָט נישט פּראָטעסטירט, נאָר לייכט זיך, לפנים אַקעגענגעשטעלט: ראַשעוויטש איז געוואָרען מעהר היימישער און צוגעלאָזענער צו איהר.

— גראַף, האָט אַדאַ פּלוצלונג געזאָגט, איך דאַרף אייערס א טובה.

— מיינס א טובה? אפילו אין פייער אַריין.

— איך גלויב נישט, אז איהר וואָלט פּועהיג געווען פאַר מיר צו גיין אין פייער אַריין.

— אויף מיין וואָרט, אַפילו צום טייוועל אַליין, איהר דאַרפט נאָך פרעגען וועגען דעם?

— אַלזאָ, גוט, איך גלויב אייך, דערייבער וויל איך אייך עפּעס בעטען. דערביי וויל איך זיך פאַר אייך אַראָפּרעדען פון האַרץ וועגען מיינע פאַמי-ליען־אָנגעלעגענהייטען.

— איהר ווערט ערנסט, אַדאַ, איך בין היינט נישט געשטימט דערצו, איך וואָלט בעסער געוואָלט היינט גוט פאַרברענגען, פרעהליך.

— נו, זייט זשע נישט קיין נאַר. איך וויל דאָך אייך א'אָ נישט דערציילען קיין טראַגעדיעס, פון וועלכע איהר וואָלט געדאַרפט וויינען. ס'איז נישט אַזוי שרעקליך ווי איהר שטעלט זיך פאָר־

— איך ווער שוין געשפּאַנט.

דיאַרטיסטקע האָט איהם אַרומגענומען ביים האַלז און דאַן האָט זי געזאָגט:

— כ'וויל וואָס איך שטאַם און ווער איך בין דאָס וועל איך אייך דערווייל נאָך נישט דערציילען. דאָס וועל איך אייך איבערגעבען ווען מיר וועלען זיין נאָך נעהנטער, איך וויל זיך נאָר מודה זיין אז איהר זענט מיין בעסטער פריינד, וועלכען איך האָב געהאַט ביז איצט. דערייבער וועל איך באַר עטוואָס אויפהויבען דעם פאָרהאַנג אז איהר זאָלט כאָטש עט-פּיס וויסען פון מיין משפחה. איך האָב בעבעטען בע קומען א נישט אָנגענעהמע ידיעה וועגען מיינס א קוזין, מיט וועלכען איך בין שטאַרק פאַרבינדעט און דאַרף איהם האָנקבאַר זיין.

— וואָס איז מיט איהם געשעהען?

— דאָס איז די מעשה, וואָס איך ווייס נישט אָך, איך וויל דאָס דוקא וויסען און איהר קענט מיר בייהילפיג זיין הערין.

— ווער איז דאָס דער דאָזיגער קוזין?

— ער איז א פּוילישער. ער האָט געוואוינט אין לאָדז און געווען א פּאָליציי-קאָמיסאַר.

— די לאָדזער פּאָליציי קען איך זעהר גוט. איך האָב געהאַט מיט איהר זעהר פיל צו טאָן.

— ער הייסט באַנעצקי.

— באַנעצקי? וואָס איז מיט איהם געשעהען,

— איהר קענט איהם, גראַף?

— א שאלה? דאָס איז מיין יוגענד־פריינד. מיר האָבען צוזאַמען געענדיגט דאָס גימנאַזיום, זאָגט מיר, וואָס איז געשעהען מיט איהם.

— הערט מיך אויס, גראַף, דער צופאַל האָט געוואָלט אז איהר זאָלט איהם קענען און דאָס וועט אייך זיכער לייכטער מאַכען אייער אויפגאַבע. דער דאָזיגער באַנעצקי זעהט אויס, האָט געמאַכט אין דער לאָדזער פּאָליציי עפּעס א גרויסע שווייי־ניי און איז ענטלאָפען פון לאָדז. איך האָב גרויס עגמת נפש פון דעם. איך וואָלט איהם גערן גע־וואָלט העלפען אָבער איך ווייס נישט וואו ער איז אַהינגעקומען. איך ווענד מיך דערייבער צו אייך מיט דער ביטע, אז איהר זאָלט מיר העלפען איהם אויסצוגעפינען.

— איך וועל דאָס זיכער טוען. איך זועל נישט קאַרגען קיין קאָסטען, איך אַליין וואָלט אויך דעם גוטען באַנעצקי געוואָלט מיט עפּעס העלפען אויב דאָס וועט נאָר מעגליך זיין.

— אַלזאָ, בין איך זעהר צופרידען וואָס אונ־זערע מיינונגען וועגען באַנעצקי פּאַסען זיך צו־נויף. ער איז ווירקליך א גוטער יונגע. יעדער ווייסט אין וואָס פאַראַ שוועריגקייטען ער איז אַריינגעפאַ־לען. איך גלויב נישט אז ער זאָל האָבען געמאַכט עפּעס לינקע זאַכען. ער איז געוויס אַריינגעפאַלען אין עפּעס אַנ'אומגליק. מיר וואָלטען געדאַרפט איהם העלפען.

— אָבער וואָס זאָל איך טון? אפשר האָט איהר א פּלאַן, ווי אַזוי איך דאַרף האַנדלען־

— מעהר נישט, ווי דערוויסען זיך אויף יעדען פאַל, וואו ער געפינט זיך, דעמאָלט וועלען מיר ערשט קענען אָנהויבען עפּיס צו טון.

— פּשוט אָנהויבען אויסקפאָרשען וואָס געוואָרען קיין לאָדז און אָנהויבען צו אַרבייטען אין דעם ענין.

דער גראַף ראַשעוויטש האָט זיך פאַרטראַכט אויף א רגע און דאַן האָט ער געזאָגט:

— גוט, איך פאָהר נאָך היינט אַוועק.

אַדאַ איז געווען צופרידען, זי האָט אַרומגע־געכאַפּט דעם גראַף און איהם א פעסטען קוש גע־געבען.

דוכט זיך, אז דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל ווען אַדאַ האָט אַרויסגעוויזען אַזאַ צוגעלאָזענ־קייט צו א מאַנספּערשוין, אַדאַ איז נישט געווען גע־וואוינט דערצו. זי איז שטענדיג געווען אַרומגעריב־געלט מיט א מתנה פאַרעהרער און ליבהאָבער, וועלכע האָבען זי פאַרגעטערט און נישט אָפּגעלאָזען אַפילו אויף א טריט.

איצט זענען איהרע געפיהלען, וואָס זי האָט אַרויסגעוויזען דעם גראַף געווען פאַלשע, קינסט־ליכע, זי האָט איצט דעם גראַף געוואָלט האָבען פאַר איהרע צוועקען, דערייבער האָט זי איהם גע־דאַרפט שמייכלען און חנפענען. פאַר אַזאַ שמייכעל איז דער גראַף געווען אימשטאַנד אָוועקצוגעבען די נשמה. ער איז געוואָרען איבערצייגט אז אַדאַ איז אין איהם פאַרליבט, און ער האָט טריומפירט. ער האָט זיך געפיהלט העכער פאַר אַלע פאַרעהרער פון אַדאַן. אַדאַס פריינד האָבען געהערט צו דער העכ־סטער אַריסטאָקראַטיע, צו די רייכסטע מענשען, און דערייבער האָט דער גראַף געפיהלט פאַר א כבוד וואָס דוקא איהם האָט די אַרטיסטקע אויסגעוועהלט פאַר איהר געליבטען, ער האָט זיך מיט'ן גאַנצען ברען גענומען צו דער אַרבייט וואָס אַדאַ האָט איהם איבערגעגעבען.

(פאָרטזעצונג קומט)

וואָס מ'שרייבט אין לובלין וועגן לאָדז

נאָך וועגן לאָדזער כסא-הרבנות, וואָס עס האָט געזאָלט איבערנעמען הרב שפּירא זצ"ל

אין „לובלינער טאָגבלאַט" איז אָפּגעדרוקט אַ גרויסער אַרטיקל וועגן „לובלין און הרב שפּירא זצ"ל" פון י. ניסענבוים.

נאָכדעם ווי עס ווערט אינם אַרטיקל ברייט אָנגעוויזן דערויף, וואָס לובלין האָט מיטגעליטן אין דער אויספירונג פון הרב שפּיראס פּלענער, קומט צו ריידן וועגן לאָדז און ה' נ. שרייבט:

„און טאָ קומט אונטער לאָדז.

לובלין האָט צוגעטליך וועגן דעם כמעט ווי נישט גערעדט. און אויב מען האָט יאָ פון וואו אַ שמועס געגעבן, האָט מען עס געפטרט מיט אַ „בע, מע". מען האָט נישט געגלויבט. עס האָט זיך נישט געקענט גלויבן, אַז הרב שפּירא וועט נישט מסכים זיין צו פערלאָזן זיין ישיבה און מען האָט פונקט אַזוי נישט געקענט גלויבן, אַז די לאָדזער קהלה פאַרמאָגט באַהאַלטענע אוצרות, מיט וועלכע זי איז גרייט צו שפּילן אויף די פיהלבאַרסטע סטרונעס פון הרב שפּירא — צו באַצאָהלען די חובות פון דער ישיבה, צו געבן איהר מאָנאַטליכע בודזשעטן. ס'מיינט, לאָדז פאַרמאָגט דאָך אַזאַ דלות, אַזאַ אַרבייטסלאָזיגקייט, טאָ פון וואַנען, פלוצלינג, היינטיגע ציַיטען אַזאַ לוקסוס!

האָט מען דעם גאַנצען ענין גענומען נישט צו ערנסט.

ערשט ווען די אונטערהאַנדלונגען זענען פלוצלינג באַנייט געוואָרען, האָט זיך דערהערט אַ שוואַך קול: „מיר ווילען דעם רב נישט אַרויסלאָזען פון לובלין"...

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז לאָדז קומט טאַקע קיין לובלין מיט אַ זאַק געלד. און אפילו די יעניגע וועלכע האָבען נישט געהאַלטען און האַלטען נישט, אַז צום ראַבינאַט מוז לובלין האָבען אויך אַנ'אויבער-רב און האָבען אָבּ געטראַכט, אַז דאָס פּערקלענערן דעם קהלה-בודזשעט איז נישט אַזאַ קרומע זאַך, האָבען אין דער שטיל זיך געפיהלט געטראָפען פון דעם „גרויסאַרטיגען לאָדזער אַריינפאַהר קיין לובלין.

עס איז דער לאָדזער עושר געקומען אָוועקנעהמען אַ פערמעגען ביים לובלינער דלות. לאָדז האָט נישט אַזוי שטאַרק געלאָקט דעם לובלינער רב, בפרט נאָך, ווען צוליב איהר האָט ער זיך געדאַרפט שיידען מיט דער ישיבה. לאָדז האָט אָבער געקלינגען מיט געלד-שטיקער פאַר דער ישיבה און דאָ האָט זיך אָנגעהויבען. האָט זיך געמוזט אָנהויבען דער „ויתרוצצו" אין דער נשמה און אין האַרץ פון לובלינער רב, דעם ראש הישיבה.

לאָדז איז שוין געווען גרייט. מיר ווייסען נישט און מיר וועלען שוין נישט וויסען, ווי עס וואָלט געווען דאָס לעצטע וואָרט פון לובלינער רב. מיר ווייסען אָבער יאָ, אַז ער האָט מיט דעם גאַנצען ענין לאָדז געצעגערט, געזוכט צו דערווייטערן די דעציזיע, געראַנגעלט זיך אין זיין ישוב הדעת, געקלאָגט זיך פאַר די עלטערע תלמידים, אַז די מאַטעריעלע זאָרג פאַר דער ישיבה שטערט איהם צו נעהמען אַ ספר אין האַנד און ער וואָלט נישט געוואָלט, אַז די דאָויגע זאָרג זאָל איהם פערטרייבען פון דער ישיבה. און מיר ווייסען אויך, אַז ווען לובלין וואָלט יאָ פערמאָגט סביבה און ווען ביי זיין טיש זאָלען זיך געפונען אמת'ע אייניקלעך פון די חכמי לובלין, וואָלטען אפילו די רייכסטע לאָדזער פראָפּאָזיציעס נישט אומשטאַנד געווען צו דערפיהרען דעם לובלינער רב ער זאָל גאָר טראַכטען וועגן פערלאָזען „לובלין."

Telefon

w Polsce jest najtańszy ze wszystkich Państw Zachodn. Europy,

Za założenie płaci się tylko zł. 65.

שרפה אין אַ זאַקען-וואַרשטאַט

(2) נאַכטען איז פון אַ קורץ-שלוס אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער זאָקען-פאַבריק פון משה גייבערג, פּאָמאָרסקא 37. פייערלעשער האָבען די שרפה תיכף איינגעלאָשען. עס איז פערברענט געוואָרען אַ גרעסערער זאַפּאַס פון זאָקען.

פדיון-נפש אקציע פאַר ישיבת חכמי לובלין

ווי באַוואוסט האָבען די גדולי ישראל אין אַ צאָהל פון איבער הונדערט רביים און רבנים, וועלכע זענען אַנוועזענד געווען אויף דער לויה פון לובלינער רב באַשלאָסען איינצואָרדנען אַ פדיון נפש אקציע, פאַר דער לובלינער ישיבה. אין פערלויף פון די גאַנצע שלושים נאָכ'ן רב זצ"ל.

די אקציע, וועלכע ווערט געפיהרט אין גאַנץ פּוילען, ווערט אָנגעהויבען מיט אַ טורנעע פון פופציג תלמידים און דער גרויסער טייל רבנים זיינע געוועזענע תלמידים.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט קומט פאַר אין לאָדז היינט זונטאָג צוויי גרויסע הספדים אין דער אַלטשטעטישער שוהל און אין דער ווילקער שוהל.

די הספדים הויבען זיך אָן פּינקטליך 6 אָוונד.

רעפעראַט פון פּראָפ. א. לובאַשיצקי אין „תרבות"

היינט זונטאָג אין אָוונט אָרדענט איין דער קרייז פאַר יודישע געשיכטע אין לאָקאַל פון „תרבות", פּיעטריקאָווער 18 (צווייטער הויף) אַ רעפעראַט פון פּראָפ. אהרן לובאַשיצקי א. ד. ט. „כבוש הארץ בימי משה ויהושע". די טעזען: 1) משה'ס וועלט-פּאָליטיק, 2) די שכנות'דיגע פעלקער און די סבה פון זייער שנאה צו יודען, 3) די געאָגראַפישע לאַגע פון כנען, 4) יהושע'ס ווערק אין ליכט פון דער ביבעל און פון די נייעסטע אַרכעאָלאָגישע אויסגראָבונגען.

דער ציקל רעפעראַטען איבער יודישע געשיכטע האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס אין די העברעאישע קרייזען באַזונדערס צוליב דער פּערזאָן פון געשעצטען היסטאָריקער פּראָפ. אהרן לובאַשיצקי.

די האַנדווערקער פאַר'ן מפעל אַרלאָזאָראָוו

לויט דער ווענדונג פון „מפעל אַרלאָזאָראָוו" קאָמיטעט האָט די פערוואַלטונג פון צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד אָפּגעהאַלטען אַ ספּעציעלע זיצונג אויף וועלכער עס איז באַהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע פון דער מפעל אַרלאָזאָראָוו = אַקציע צווישען די האַנדווערקער-קרייזען. נאָך אַ קורצע מיינונגס = אויסטויש איז איינשטימיג באַשלאָסען געוואָרען צו נעהמען אַן אַקטיווען אָנטייל אין דער דאָזיגער אַקציע.

עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע פון די ה"ה: ישראל לובלינסקי, ב. פריינד און אַדוואָקאַט גאַלעווסקי, וועלכע וועט אָנפיהרען מיט דער גאַנצער אַרבייט.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אויפנאַהמס-שעה'ן פון 1-8 מיטאָג און 5-9 אָוונט

דיין'ז טאָכטער

(ענדע פון דער 6. זייט).

געמוזט זיך פערטיידיגען, זיך שטעלען אַנטקעגען, אָבער גלייך שטעל זיך אַנטקעגען דיין מוטער... איך זאָג דיר באַכאַמאָל, זי האָט אויך אַ סך מעלות, אָבער איהר שלעכטער כאַראַקטער פערשטעלט אַלע מיטאַנאַנדער...

סילוויע האָט אַריינגעקוקט דעם פאָטער אין די אויגען, זי האָט געוואָלט אַז ער זאָל ריידען מעהר, איהר מאַכען אַלץ קלאָר.

— דו דאַרפסט פערשטעהן, מיין קינד, אַז עס איז זעהר שווער אויסצוקומען מיט אַ מענשען, וואָס האָט נישט קיין טראָפּען צאַרטקייט אין זיך, וואָס קען נישט שמייכלען, נישט באַר האָב איך קיינמאָל נישט געזעהן קיין שמייכעל אויף דיין מוטערס פנים, נאָר זי האָט אויך נישט געקאָנט פערטראָגען, ווען איך האָב אַמאָל געטאָן אַ שמייכעל.... מיין טייערע סילוויע, מיינע רייד קלינגען דיר אפשר קינדיש, אָבער שטעל דיך פאָר, וואָס פאַר אַ לעבען עס איז געווען צו דאַרפען אייביג זיך שרעקען, אַז אָט-אָט וועט אויסברעכען דער שטורעם, אָדער ציטערן אַריינצוקומען אין הויז, טאָמער האָב איך זיך אַמאָל פערשפעטיגט אויף אַ צעהן מינוט... ווען אַפילו איך בין געווען נישט-געזונד, פערקיהלט, האָט זי געהאַט אַ טבע צו זאָגען: „ווי דען, מעהר פעהלט דיר נישט, נאָר דיין פערקיהלט", גלייך ווי איך וואָלט עס געטאָן אומיסטען, אַלץ, וואָס איך האָב געטאָן, האָט נישט געטויגט. זעגען מיר אַמאָל געווען ביי אונזערע פריינד צוגאַסט, איז ווי נאָר איך האָב געעפענט דאָס מויל צו ריידען, האָב איך גלייך דערפיהלט אויף זיך דיין מאַמעס בליק, און שפעטער, ווען מיר זענען געקומען די טענות... דיין מוטער איז אַ שרעקליך איפערדיכטיגע פרוי. איך בין געווען איהר אייגענטום. זי אַליין האָט געהאַט דאָס פולע רעכט אויף מיר, און איך האָב קיין איין מינוט נישט געטאָרט פערגעסען, אַז איך בין נישט מעהר ווי אַנ'אָרימער, פערשקלאַפטער מאַן. דו מיינסט, מיין קינד, אַז אַלץ, וואָס איך דערצעהל דיר, זענען קלייניגקייטען.... זאָג נישט „ניין", איך זעה עס אין דיינע אויגען... איך בין אָבער געווען זעהר אומגליקליך... און אין איין טאָג...

— ביסטו אַוועק מיט אַנ'אַנדער פרוי, — האָט סילוויע פערענדיגט פאַר'ן פאָטער.

— מיט אַנ'אַנדער פרוי?

— יאָ, די מאַמע האָט עס מיר דערצעהלט...

— ניין, מיין קינד. אין איין טאָג, נאָך 14 יאָהר מאַטערניש, האָב איך גאָר פלוצלונג דערפיהלט, אַז איך האָב שוין געהאַט גענוג. עס איז געווען, געדענק איך, אַ שעהנער, זוניגער טאָג, אין פריהלינג, אַלץ אַרום איז געווען אַזוי לעבעדיג, און דער געדאַנק צו דאַרפען געהן אַהיים. צו אַ בייזער פרוי, איז געווען נישט אַריבערצוטראָגען... און איך האָב אַ זאָג געטאָן צו זיך: אפשר זאָל איך היינט נישט געהן אַהיים עסען? איך האָב זיך פאָרגעשטעלט, וואָס פאַר אַ מינע די מאַמע דיינע וועט עס מאַכען, ווען איך וועל פערשפעטיגען אויף אַ פירטעל שעה... דערנאָך אויף אַ האַלבער שעה... דערנאָך אויף גאַנצע צוויי שעה... עס איז מיר געווען אומהיימליך און איך האָב זיך ווייטער געזאָגט: נאָך אַלעמען, וואָס קען דאָרט זיין, אויב איך וועל אינגאַנצען נישט קומען אַהיים? עס איז געווען, ווי איך האָב דיר געזאָגט, זעהר אַ שעהנער טאָג, אָנהויב פריהלינג, און איך האָב געפיהלט זיין פרייד... דו ווייסט ווי אַזוי עס קומט פאָר, ווען דער געדאַנק צושבילט זיך... נו, בין איך טאַקע יענעם טאָג נישט געקומען אַהיים... און דערנאָך....

— און דערנאָך האָסטו מעהר נישט געוואַגט, אָבער וואָס רעדסטו, פּאַפּאַ, איצט צו טון?

איצט?... — דער פאָטער האָט זיך געקווענקעלט אַ ווייל. — אָט האָב איך דיך זיך דערזעהן געטראָפען, מיין ליבע טאָכטער... עס וועט מיר אַזוי זיין שווער צו שיידען זיך פון דיר... און ווידער, איז עס נישט קיין פּלאַן אין מיינע יאָהרען צו לעבען אַליין... אָבער וואָס קען איך טון? עס מוז אַזוי זיין... דיין מוטער מיט איהר כאַראַקטער וועט מיר קיינמאָל נישט פערגעבען, וואָס איך האָב זי פערלאָזען...

סילוויע האָט געוואָרפען אויפ'ן פאָטער אַ בליק פון דער זייט, ער האָט איהר אויסגעזעהען, ווי אַ גרויס, שרעקעדיג קינד, וואָס האָט זיך פערזינדיגט און האָט מורא צו קומען אַהיים.

— יאָ, זי וועט דיר פערגעבען, איך בין זיכער, אין דעם. — האָט סילוויע אַרויסגעזאָגט מיט געפיהל.

— דו גלויבסט אַזוי? וועסט איהר זאָגען, סילוויע, אַז איך האָב גאָרנישט געטאָן... איך בין אין קיין זאַך נישט שולדיג...

סילוויע האָט געטאָן אַ לייכטען ציה מיט די אַקסעל.

— מיין אָרימער פּאַפּאַ, דו קענסט נאָך אַלץ נישט די מאַמע. זי וועט דיר אַלץ פערגעבען, אָבער נישט וואָס דו האָסט זי פערלאָזען איבערגאָרנישט. זי מיינט דאָך, אַז דו האָסט איהר פערלאָזען צוליב אַנ'אַנדער פרוי...

— איז וואָס זאָל איך טון?

— וואָס דו זאָלסט טון? עס איז מיר איינגעפאַלען אַ געדאַנק: מיר וועלען אַוועקהרג'ענען די פרוי, מיט וועלכער דו ביסט כלומרשט אַנטלאָפען און דאָס וועט בערוהיגען די מאַמע, די אויסגעטראַכטע פרוי איז געשטאָרבען, פּאַפּאַ.

— וואָס הייסט?

דער פאָטער האָט אָנגעשטעלט אויף דער טאָכטער אַ פּאָר גרויסע אויגען.

— פערלאָז זיך אויף מיר. פּאַפּאַ. איך וועל זאָגען דער מאַמען, אַז דו ביסט איצט פריי. זי פרוי, מיט וועלכער דו ביסט אַנטלאָפען, איז... אין טויט... ביז איצט האָסטו מורא געהאַט, אַז זי וועט מאַכען אַ סקאַנדאַל... און דערפאַר האָסטו נישט געקאָנט צוריקקומען פריהער... איצט ביסטו פלוצלונג פריי און דו קעהרסט זיך אום צו דער מאַמען.

— און דו ביסט זיכער, אַז די מאַמע וועט מיר פערגעבען די אויסגעטראַכטע זינד?

— יאָ, יאָ, — האָט די טאָכטער איהם נישט געלאָזט ענדיגען, — לאָז עס אַלץ איבער צו מיר...

זי האָט גערעדט מיט אַזאַ זיכערקייט, אַז דער פאָטער האָט מיט אַ גרינג האַרץ איבערגעגעבען דיין מזל אין די צאַרטע הענד פון זיין 19-יעהריגער טאָכטער; זי וועט שוין וויסען, ווי אַזוי אָנצונעהמען זיך פאַר איהם...

— איך פערלאָז זיך אויף דיר, מיין קינד...

— האָט דער פאָטער געזאָגט — רעד מיט דער מאַמען...

— אַלץ וועט זיין גוט, פּאַפּאַ, — האָט סילוויע אַרויסגעזאָגט, מיט דער פעסטקייט, וואָס זי האָט געירש'נט פון דער מאַמען, — וועסט שוין זעהן...

קלאַנג-קינא
CAPITOL
היינט און טעגליך פּרעזענטירען מיר דאָס מייסטערווערק פון פיקאַנטעריע און עראָטיזם א. ג.
„אַ פרוי פון דער צווייטער האַנד"
אין די הויפּטראָלען: די געפעהרליכע פאַר פרויען און מענער, די פערפיהרערישע
Jean Harlow
ווי אויך דער העלד פון „גרויסען הויז"
Chester Morris
אָנהויב אין געוועהנל. טעג 4,30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

איבערגעפאָהרען

(2) אויף ראָג אנדזשעיא און זשעראָמסקיעגאָ האָט נאַכטען אַ דראָזשקע איבערגעפאָהרען דעם 54-יעהריגען אברהם זילבערבערג (אנדזשעיא 58) און איהם שטאַרק צושעדיגט.

דער דראָזשקער מאַרטשין בזשעזשינסקי איז צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

זעלבסטמאָרדען

(2) נאַכטען אינדערפריה האָט מען אויף זאַגאַיניקאָווא 37 געפונען ליגען אַ שווער פערסם'טען מיט עסיג אַנ'אומבעקאַנטען גיפט דעם 41-יעהריגען אַרבייטסלאָזען ריינהאָלד פּיוואָוואַרסקי (פּיבנקנאַ 18.

אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

* * *

(2) אויף לימאַנאָווסקיעגאָ 36 האָט זיך געסם'ט מחמת ליבע-ענטוישונג די 21 יעהריגע יאַנינאַ לאַסאָווסקאַ.

* * *

(2) דאָס זעלבע האָט אויך געטון אויפן גרינעם מאַרק די אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע סטאַניסלאַווע נאָוואַצקאַ.

בעזשעגנונגס-אויפטריט פון יאַפּאַנישען טענצער אייכי גיטורא

דער פענאָמענאַלער יאַפּאַנישער טענצער, פירשט אייכי גיטורא מיט זיין פּאַרטנערין ליסאַן קאַי טרעטען אויף היינט, זונטאָג, 4 נאָכמיטאָג אין פילהאַרמאָניע-זאַל.

פּויליש-טעאַטער

היינט 4 בייטאָג אַ קינדער-פאָרשטעלונג. עס ווערט געשפּילט „האַנקאַ ביי די רויטע מענשעלעך". אין אָוונד — „סטעפּעק".

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —	79.75
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע —	38.00
4 „ דאָלאַרובקאַ —	48.10
7 „ סטאַביליזאַציע (אמ.)	51.50
8 „ וואַרשאַווער שטאָנד-בריף	44.50
8 „ לאָדזער „ „	41.25
ענגלישער פונט — — —	27.84
דאָלאַר — אָפיצ. 5.73, נישט אָפיצ. —	5.81
גאָלד-דאָלאַר — — — —	9.02
גאָלד-רובל — — — —	4.70
דייטשער מאַרק — — —	2.10

ראַדיאָ-פּראָגראַם

זונטאָג, דעם 5 נאָוועמבער 1933

9,00 צייט-סיגנאַל, 9,05 גימנאַסטיק, 9.40 גראַמאָפאָן, 9.52 הויזווירטשאַפט, 10,00 גאָטעס-דינסט, 11,30 גראַמאָפאָן, 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,15 מוזיק, פריהמאָרגען, 2,25 קאָנצערט פון פּוילישע פּאָפּולערע מוזיק, 4.00 פרעהליכע אויריציע פאַר קינדער, 4.45 ליטעראַרישע פערטעל שעה, 6,00 אוידיציע, 6,40 געזאַנג-רעטיטאַל, 7,15 „דאָס סטודענטישע לעבען" רעפעראַט פון ד"ר יעדליצקי, 7,30 ספּאָרט פון לאָדז, 7,50 רעדע פון מיניסטער פּיעראַצקי, 8,05 3 רעוויע-אַרטיסטען: מירא זשימינסקא, קרוקאָווסקי און וואַלטער, 9,30 אויף די פרעהליכע לעמבערגער פּאַליעס, 10,15 ספּאָרט פון די פּוילישע ראַדיאָ-סטאַציעס, 10,25 מוזיק, 11,00 קאָמוניקאַטען, 11.05 טאַנץ-מוזיק.

פון אויסלאַנד

7,45 שטאָקהאָלם — אָפּ. „גיישא", 8,00 וויען — אָפּערעטקע, 10,00 פּאַריז — קאָמעדיע, 10,05 לאָנדאָן - סימפ. קאָנצערט.

צו די בידריגסטע פרייזן

קאן יעדער איינער זיך פאטאגראפירן אין דעם ערשט קלאסיגען

קונסט-פאטאגראפישן אנשטאלט

„פאלאניא"

11 יערזשעגא 11

6 פאס-פאטאגראפיעס, דאפעלט רעטושירט, ברוין, אויף זיידע-פאפיר קאסט **באר 1 זל.**

4 פאסט-קארטען,

די בעסטע אויספיהרונג . . . . **3 זל.**

ווי אויך א שעהן פארטרעט פון 2,50 אן.

באמערקונג: צו יעדער אויפנאהמע קאנט איהר בעקומען שעהנע ארטיסטישע קאסטיומען אהן צוצאהלונג.

מיט אכטונג

„POLONJA", 11 Jerzego 11

אינהאבער דיפל. פאטאגר. גוטערמאן

לאדז, יעזשעגא 11.

צופאהר טראמוואי נומער 3.

שירמס — ווערקשטאל — פון — און **שפאציר-שטעקענס**

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

במפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט צו אלערליי רעפאראטורען פון שירמס און שטעקענס.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פער-גיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אריין אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזונדערע וועגן דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייטנבכען ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטש-פיס, ווי אויך קונסטליכע גומענע פיס.

עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע פראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט. נור נאך מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

אכטונג

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס עפענטליך מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער), וועלכער האט מיר אין זעהר א קורצע צייט פולשטענדיג אויסגעהיילט לויט זיין מעטאדע אויסגעצייכענטע ארטאפעדישע היילבאנדאזש אהן אפעראציע פון מיין שווערען ברוך, אזוי אז איך פיהל מיך היינט פאלשטענדיג געזונד און בין ווידער פעהיג צו פיזישער ארבייט. איך בלייב דערפאר דעם געעהרטען הר' דיר. ראפאפארט אויף אייביג דאנקבאר.

(–) **Piotr Felimak,** tkacz, Łódź, Lutomirska 101.

אווענט-קורסען פאר דערוואקסענע

א גרופע יודישע פעדאגאגען האבען געגרינדעט אווענט-קורסען כדי צו געבען די מעגליכקייט זיך ווייטער צו בילדען די, וועלכע האבען גע-מוזט איבעררייסען די לערנע צוליב פער-שידענע סיבות. די שילער ווערען סעגרע-גירט אין גרופען. עס עקזיסטירט אויך א ספעציעלע גרופע פאר אנפענגער.

עס ווערט געלערנט מיט א פערלייכטער-טע מעטאדע, וועלכע גאראנטירט שנעלע פארטשריט. די קורסען קומען פאר אין שול-לאקאל אויף סאלנא 9, 2-טער שט. פראנט. אויפ'ן ארט געפינט זיך א ביבליאטעק, ווי אויך טאגבלעטער, וואכען און חודש-שריפטען.

דער פרייז פון 5 זל. א חודש

איינשרייבונגען נעהמט מען אן די קאנצעלאריע פון דער שול פון 7—9 אווענד.

באמערקונג: ווער עס וועט וועלען, וועט אויך קענען לערנען העברעאיש, יודיש און אנדערע פעכער.

5849

כירורגישער קאבינעט

— פון —

Dr. med. **A. FOKSZAŃSKI**

Piotrkowska 101, tel. 210-76.

נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אווענד. אפעראציעס, אפאטרונקעס, קאטאר, דיאטערמיע א. ז. וו. לעטשניצע-פרייזען.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעוואוסטער

קאליגראף ל. בערמאן

אין 15 לעקציעס. די ערגסטע צובראכענע האנדשריפט ווערט אויסגעבעסערט אויף דער שענסטער ביוראווע שריפט, אויך וועראטאויסג עלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף אין 20 טעג, אפילו דעם וואס קאן גארנישט שרייבען.

זאוואדזקא 19, פראנט, 1-טער שט.

בילליגער ווי איבעראל

שענער און רעעלער

וואשט, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען אלערליי אנצוגען, פאלטאס, קליידער, סוועטערס אויך וועש

די יודישע

כעמישע וועשעריי און פארבעריי

„עריקא"

2 מלינארסקא 2 (ביים ראג בזשעזשינער).

פון 4 זל. א ווינטער-פאלטא, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 א סוועטער, 15 גר. א קאלנער, פון 50 גר. אן אויבערהעמד. ס'ווערט געפארבט אלערליי דאמען- און הערען-גארדעראבען.

ווירקזאם פאר דאמען

נאר **2** זל. ווערען פאר איבערגע-מאכט די אלטמאדישע

היטע!

אויף גאנץ נייע און אויך נייע היטען צו **3.50**

געדענקט די אדרעס

„TOLA"

23 Zawadzka 23

II wejście parter.

לעכער

צו וועש און הענט-שקעס ווערן געמאכט

שרודמיעסקא 8

א לאנגיעהריגער

מיליטער-בעאמטער

ערטיילט אייך עצות און אנווייזונגען פאר צוריקגעקומענע פון אויסלאנד וועלכע האבען צו'ם וועלכע עס אין סיבות נישט דערגעמאכט דאס מיליטער-דינסט. :—: ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

איינציגע שפיזערס

ב. מאן פיעטריקאווער 10

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15.

Dr. med.

W. KRASOWSKI

האט זיך איבערגעצויגען

אויף זאוואדזקא 10.

טעלעפאן 155-77.

כירורגישער קאבינעט

Dr. med.

J. Szreiber

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אפעראציעס, אפאטרונקעס, חילט ושילאקעס א. ט. וו. נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו. לעטשניצע-פרייזען.

Zakład Leczniczy

POŁOŻNICZO - GINEKOLOGICZNY

ul. EWANGELICKA 18

(Sienkiewicza 83)

Ordynują: **Dr. med. Sz. Eigerowa i Dr. med. J. Baum**

Zapisy na porody I, II i III klasy.

TELEFON **107-23**

כשר'ע קוך.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדעז

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

אנדולאציע און מאניקור

ביי **קערש,** סטוועראווא 15

אשותפ

זוך איך מיט קאפיטאל פון 8000 זל. צו א מעכאנישע וועבעריי פון 72-ער און 64-ער שטוהל, וואס איז אין גאנג צו ארבייטען סחורה. אדרעס צו ערפאהרען אין אדמינ. פון דער צייטונג. 6041

שלאסעריי-ארבייטען,

ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען מעטאל-בעארבייטונגען מאשינען-טיילען

פירט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13.

געזונט איז אנ'אוצר

Primeros PREZERWATYWY

איז די גאראנטיע פאר געזונט

כירורגישער קאבינעט

Dra med.

M. Kantor

איז געווארען איבערגעטראגען

אויף זשעלאנא 5

טעל. 112-22

נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו. לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

LEON FUCHS

אינערליכע קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף וואולטשאנסקא 65

(רוג אנדזשעיע) טעל. 172-44

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

טעל. 230-85

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א. א.

Poradnia

WENEROLOGICZNA

הויט און ווענערישע קראנקהייטען

זאוואדזקא 1

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד, זונטאג און חגאות פון 9-2 מיטאג.

א וויזיט 3 זל.

פון 5—11 נאכמ. נעמט אן אפ' ווי-ראקטאר.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

א גוטער מיטנייהער קען זיך מעלדען ביי מענער-בעשטעלטע ארבייט פיעטרי-קאווער 307, אין הויף רעכטס, 2. שטאק, וו. 20. נישט קיין קוואליפיצירטער זאל זיך נישט מעלדען. 3036

א קוואליפיצירטער האנד-נייהער צו מענער-מאגאזין, ווי אויך א לערן-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן, באלד געצאהלט קענען זיך מעלדען זאוואדזקא 38, וו. 20.

ס'ווערט געזוכט א שותף מיט עפעס געלד צו א געזיכערט געשעפט. צו ער-קונדיגען זיך נאוואמיעסקא 6, וו. 40.

א פריילין צום בופעט קען זיך מעלדען אין באר „א לא פארשעטטע" פיעטריקאווער 62 פון 11 פריה. 6094

לאקאלען

צו פערמיטען 5 צימער מיט א קיך פראנט (לאקאל פון ד"ר שוויג) גלייך פון ווירט. צו פערשטענדיגען זיך טעלע-פאניש 204-67.

איבערצוגעבען א פריש רעמאנטירט געוועלב, ביליג דירה-געלד. גדאנסקא 10, דרעקסלער. 6035

צו פערמיטען 1 צימער און קיך 1-טער שטאק. :—: צו ערפאהרען ביי אסטראווסקי, וואולטשאנסקא 144. 6088

צו פערמיטען 1 צימער און קיך וואסער, ליכט, 3. שטאק. צו ערפאהרען ביי שימאנסקי, וואולטשאנסקא 144. 6088

צו פערמיטען א גרויסע שטוב אין פארטער מיט אנ'איינגעפיהרטע מאנגעל. צו ערפאהרען קילינסקיעגא 36/38.

א רעזורע אין צענטרום שטאדט, וואס ברענגט 150 זל. וועכענטליך צו פערקויפען אבער צו פערפאכטען צוליב פאמיליע-אנגעלעגנהייטען. צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג. 6053

א געמויערטע שאפע 7 X 4 מעטער מיט א 3 פערד-קראפטיגען מאטאר אינ-סטאלירט, צו פערמיטען. זגערזשער 94, ביים ווירט. 6048

א גאלדענער האנדעלס-פונקט, א גרויס געוועלב אין הויף איז אפצוגעבען אהן אפטרעט-געלד און קליין דירה-געלד, צו ערפאהרען קאשטשעלנא 3 ביים זיי-גערמאכער. 5982

פערשידענעס

א פאסטען קריגט מען דייכטער, ענדיגענדיג א קורס בוכהאלטעריע 25 זל. און קורס מאשין-שרייבען—10 זל. אינפאר-מאציעס אין ביורא, צעגעלניאנא 25.

קישעלעך, מאנאטקעס (וואנדשויער), ווי אויך פערשידענע טאמבוריר-אויסאר-בייטונגען, רעעלסטע אויספיהרונג צו ביליגע פרייזען צו בעקומען ביי מערר און לוקסענבורג, ציגעל-גאס 10. 6020

איך נעהם אן אלערארט בעשטעלונ-גען און רעפעראציעס פון זאקען ספארט און טריקאטאזש-מאשינען, צו ביליגע פרייזען. L. Tron, Brzezinska 6

Francuskiego udziela pojedyńczo i grupowo rutynowana nauczycielka z dyplomem uniwersyteckim D. Braun, Kilińskiego 127, m. 7, zastać od 1—3½ popoł.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער שטאט.

אנאנסען-פרייז פאר א מיליטעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—ר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . 60— 4

נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . .

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אין הויז. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצואהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיג. איז אפען טייטאג און בייגאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.